

ОСИГУРАЊА ПЕНЗИЈА



ГОДИНА XL • БРОЈ 24 • БЕОГРАД, 31. ДЕЦЕМБАР 2008. • ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО • БЕСПЛАТАН ПРИМЕРАК



Зимске свадбе (Душан Јевтовић)

ГОВОРНИ АУТОМАТ



0700/017-017

ПО ЦЕНИ ЛОКАЛНОГ
ПОЗИВА

011/30-60-680

0 – 24h

НАШ ИНТЕРВЈУ

Горан Лончар,
директор РФ ПИО

**ПЕНЗИЈЕ РЕДОВНЕ
И НА ВРЕМЕ**

• Стране 3 – 5

ПОВОДИ

И ми имамо људе
у дубокој старости

**СТО СВЕЋИЦА
НА ТОРТИ**

• Стране 14 и 15

Срећни новогодишњи и божићни празници

У ОВОМ БРОЈУ ДОДАТАК: ВАШЕ ПРАВО ДА САМИ УПЛАЋУЈЕТЕ ЗА ПЕНЗИЈУ

ПЕНЗИОНЕРИ

ЈЕДИНСТВЕНА ПРИЛИКА!
Вашим потписом **одмах** до апарата



без учешћа и камате

Посетите наша продајна места
(са **последњим пензионим чеком**):

Београд • (011) 32 86 555 • угао Бранковог моста,
Поп Лукина 12

Крагујевац • (034) 330 200 • Кумановска 8

Нови Сад • (021) 66 10 718 • Католичка порта 4

Суботица • (024) 552 926 • Рудић 3

Ниш • (018) 255 770 • Светозара Марковића 1

0800 200 000 **бесплатан позив**

или попуните купон и са **последњим пензионим чеком** (извештајем о приспећу пензије) пошаљите на адресу:
PRIZMA, Кумановска 8, 34000 Крагујевац

ПОДАЦИ О КОРИСНИКУ ПЕНЗИЈЕ

име и презиме _____
Број ЛК _____ МУП _____

Адреса: _____

Место: _____

Телефон: _____

Модел апарата који купујете _____

+240 динара
поштарина
(по поруџбини)
укључена у кредит

Својеручни потпис _____

Након пријема купона доставићемо
Вам **POST EXPRESS** -ом
(данас за сутра) робу и уговор на потпис

Свим удружењима пензионера нудимо
могућност сарадње на реализацији акције
продаје кућног медицинског програма.

Све информације на 034/330 200

Брине о
Вашем здрављу!

OMRON

Дигитални апарати за мерење крвног притиска

OMRON M1 Plus

(на надлактицу) **полуаутоматски**



4800 ДИН.
(цена са порезом)

- меморија за 21 резултат мерења са датумом и временом
- детекција неправилног пулса
- прегледан дисплеј

OMRON M3i

(на надлактицу) **аутоматски**



6600 ДИН.
(цена са порезом)

- меморија за 42 резултата мерења са датумом и временом
- детекција неправилног пулса
- просечна вредност последња 3 мерења

OMRON M6 Comfort

(на надлактицу) **аутоматски**



9000 ДИН.
(цена са порезом)

- универзална манжетна за све обиме руке (22-42 цм)
- меморија за 90 резултата мерења са датумом и временом
- детекција неправилног пулса

OMRON R3i

(на чланку руке) **аутоматски**



6600 ДИН.
(цена са порезом)

- меморија за 42 резултата мерења са датумом и временом
- просечна вредност последња 3 мерења
- прегледан дисплеј

OMRON R6

(на чланку руке) **аутоматски**



9000 ДИН.
(цена са порезом)

- меморија за 90 резултата мерења са датумом и временом
- детекција неправилног пулса
- сензор за одређивање правилног положаја руке приликом мерења

OMRON R7

(на чланку руке) **аутоматски**



12000 ДИН.
(цена са порезом)

- графички приказ резултата
- меморија за 90 резултата мерења са датумом и временом
- сензор за одређивање правилног положаја руке приликом мерења
- опционо повезивање на рачунар и штампач

Micro Sonic

ултразвучни инхалатор



7200 ДИН.
(цена са порезом)

- веома компактан, тих, лаган и малих димензија
- ради на мрежном напону 110-240V и на адаптер цигарет-упаљача за ауто
- величина честице 1-5µm

OMRON C28

компресорски инхалатор



7200 ДИН.
(цена са порезом)

- лак, компактан, нискошуман
- идеалан за третман болести горњег и доњег респираторног тракта
- једноставан за руковање, лако се одржава и стерилише

Air Zone

индикатор максималног протока ваздуха



1500 ДИН.
(цена са порезом)

- помаже праћење астме мерењем максималног протока ваздуха
- малих димензија, веома лак за употребу и одржавање
- систем са 3 колорне зоне (зелено, жуто и црвено) и не-клизјајућим зонским маркерима
- испуњава НАЕП стандарде



ПОСЕБНА ПОНУДА!

Ваш нови апарат за одређивање
концентрације шећера у крви



- биосензорска технологија
- малих димензија, лак за употребу
- у комплексу са 10 трака, 10 иглица и аутопанцетом

Донесите или доставите Ваш
неупотребљив апарат
за одређивање
концентрације
шећера у крви (било
ког произвођача) и ми
ћемо га заменити за
нов апарат
GlucoSure Plus!
(уз куповину тест трака)

СК 101

професионални
манометар са живом



- професионални модел манометра са живом за мерење крвног притиска на надлактицу руке
- врло једноставан за руковање, високе прецизности
- сигурносни вентил спречава да жива исцури из резервоара током транспорта и када се апарат не употребљава

Пре употребе: прочитајте упутство и консултујте лекара!
Сервис обезбеђен • Гарантни рок од 3 до 5 година !

Пензије редовне и на време



Искуство на крају прве године рада јединственог фонда оправдало консолидацију, а нова информациона технологија, обука запослених за модерније процесе и начине рада, као и боља комуникација са грађанима требало би већ ове године да исходи бржим и једноставнијим остваривањем права у овој области

Више од 1,57 милиона пензионера у Србији требало би своје принадлежности и у 2009, упркос светској и овдашњој кризи, да прима редовно и, као и досад, на време; људи који ће током наредне године испунити услов за пензионисање могли би брже и једноставније да дођу до својих решења и

првих чекова, а за више од два милиона осигураника управо у 2009. требало би да се направи кључни корак ка томе да им се, за годину-две, омогући да из фотеље провере колико имају евидентираних година стажа и да ли им послодавац ревносно уплаћује доприносе за пензију.

Ово је, најкраће, предновогодишња порука Горана Лончара, директора Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање, читаоцима „Гласа осигураника“.

– У финансијском плану за идућу годину планирано је 460,64 милијарде динара, колико је потребно да све категорије пензионера добијају редовно, као и досад, месечне принадлежности, па и оних 65.000 новопензионисаних, колико се процењује да ће бити грађана који ће у 2009. години први пут остварити право на пензију – каже директор Лончар.

Редовна исплата пензија, подсећа Лончар, и даље ће зависити од донација из буџета, с обзиром на недовољан прилив од доприноса осигураника. Отуд је и планирано да се из буџета Фонду трансферише око 189 милијарди динара. Већи део, скоро 165 милијарди, требало би да надомести недостајућа средства од уплате доприноса за испла-

Стаж према књижици, чек према уплатама

– Добра вест за све који су одрадили пуни радни стаж, али им те године нису покривене уплатама доприноса: надлежни у Републичкој влади прихватили су нашу иницијативу да се изменама закона предвиди да се право на пензију признаје према стажу у радној књижици, односно према пријавама осигурања, а да се, онда, висина пензије обрачунава према заиста уплаћеним доприносима и исплаћује људима. Тако они не би били принуђени да чекају да напуне године живота да би се пензионисали, а и ми ћемо много ефикасније доносити решења на основу података које имамо у фондовској евиденцији – ексклузивно, за „Глас осигураника“, саопштава директор Фонда ПИО.

У оваквим случајевима, појашњава он, доносила би се привремена решења, а истовремено би Пореска управа била обавештена колико и коме недостаје уплата за стаж. То би био разлог да се, тим појединачним поводом, обави контрола „заборавног“ послодавца, можда пронађу и други слични случајеви, па да се он приволи да плати све оно што му је законска обавеза. Уколико фирме више не постоје, јер су ликвидирани или отишле у стечај, њихови пензионисани радници једноставно би наставили да примају пензије по привременом решењу докле год остварују то право.



ИЗДАВАЧ: Републички
фонд за пензијско и
инвалидско осигурање

ДИРЕКТОР: Горан Лончар. ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: Славица Чедић, e-mail: scedic@pio.rs
РЕДАКЦИЈА: Булевар уметности бр. 10, 11070 Београд, СЕКРЕТАРИЈАТ: 011-2017-437 факс: 2017-418
РЕДАКЦИЈА ЗА ВОЈВОДИНУ: Житни трг бр. 3, 21000 Нови Сад, ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: Ика Митровић,
021-487-7789, факс: 021-6624-359, e-mail: ika.mitrovic@piovoj.rs
ШТАМПА: ЈП Службени гласник
ОГЛАШАВАЊЕ: 011-2017-438
Рукописи и фотографије се не враћају
Електронско издање: www.pio.rs/glas-osiguranika

ту пензија пензионерима из категорије запослених, као и за исплату већине пољопривредних пензија, због познате лоше уплате доприноса од садашњих пољопривредних осигураника. У планираном трансферу из буџета предвиђено је и 24,7 милијарди којима држава „покрива“ права остварена по повољнијим условима која је својевремено предвидела републичким и савезним прописима (борци, МУП, МИП, административне и изузетне пензије...) као и разлику до законом гарантованих најнижих пензија корисницима чије су праве, обрачунате пензије испод тог минимума.

Сада, на крају 2008. године и прве године консолидованог, јединственог фонда од ранија три (запослених, самосталних делатности и пољопривредника), директор Лончар је задовољан једногодишњим учинком:

– Током ове године, прве године јединственог Фонда, оправдали смо суштину консолидације – спровели смо „сеобу“ послова по филијалама и испоставама за све категорије осигураника и пензионера, чиме је грађанима умногоме поједностављено оствари-

Иако ретке, грешке постоје, али их брзо отклањамо

– Грађани имају право да се љуте, грешке постоје. Али, имајући у виду да из Фонда годишње изађе више од милион различитих решења, уверења, потврда... број грешака је готово занемарљив. С обзиром на толики број предмета, провуку се и грешке радника Фонда. То нас, наравно, не правда пред грађанима, јер су у питању појединачне егзистенције. До сада смо успевали да све грешке у кратком року отклонимо и да грађане обештетимо, као и да исправимо оне пропусти до којих је дошло непажњом или намером самих грађана – каже Горан Лончар.

досад, Фонду пружило драгоцену помоћ:

– Набављена је нова информатичка опрема, ангажовано је 250 сарадника на

у квалитету – уверен је наш саговорник.

Иако и запослени могу бити задовољни побољшаним условима рада, све што се током ове године учинило и што предстоји да се унапреди, има само један циљ: да грађани брже и једноставније остваре права због којих Фонд и постоји, каже његов први човек:

– Испуњавањем ових предуслова и, истовремено, модернизацијом процедура и начина рада постиже се бољи кориснички сервис, односно омогућиће мо грађанима да лакше и брже остваре права из области пензијског и инвалидског осигурања. Циљ нам је да искористимо све расположиве начине да бисмо грађанима појаснили и приближили ову вишеслојну и комплексну материју. Током ове године већ смо много тога урадили, у готово свим филијалама организована је правна помоћ, преко лифлета који су лако доступни свим грађанима понудили смо прегледне и јасне информације о свим правима. Почели смо да инсталирамо инфо-пултове у шалтер салама, што грађанима знатно олакшава сналажење. Успостављена је и електронска комуникација са грађанима, а ускоро ћемо активирати и Контакт центар, што ће бити најједноставнији начин разговора са њима. Осим у филијалама Фонда, грађани би требало, у догледно време, да основне информације о правима добију преко терминала постављених на јавним местима широм Србије – набраја директор Лончар. – Нормално, свака техничко-технолошка промена процеса рада подразумева и одређену едукацију запослених, прилагођавање новим захтевима, новом начину рада...

Први човек Фонда зна да су се грађани и током ове године често жалили да је пут до пензије дуг и мукотрпан.

– На жалост, грађани су у праву и заиста су многи од њих чекали на решење дуже од законског рока од 60 дана. Међутим, не сме се занемарити да су у питању, најчешће, објективни разлози. У 90 одсто случајева проблем су неплаћени доприноси, а готово по правилу на ре-



Радници ће бити спокојнији тек када проради централни регистар

вање свих права и послова због којих се иначе долази у Пензијски фонд. Нарочиту корист осетили су осигураници и корисници из ранијих фондова самосталних делатности и пољопривредника јер све послове сада обављају у месту пребивалишта и рада.

Директор Лончар подсећа да се пројекат консолидације фондова обавља уз подршку Светске банке, што је, већ

уношењу података који су недостајали у бази матичне евиденције. Очекујемо да ће током ове године, управо захваљујући инвестирању у технологију, започети убрзан развој интегрисаног система информационе технологије. Успостављањем информационог система на вишем нивоу поједноставиће се и убрзати готово сви радни процеси у Фонду и добићемо значајан корак



Дирекција у Александра Костића и будући улаз за инвалидске комисије

шење дуго чекају сви они који су део радног века провели у бившим југословенским републикама. Због тога је у плану шира медијска акција, односно позив грађанима да и пре него што почну да размишљају о пензионисању среде и потврде тај стаж. Предузимамо и друге мере које ће, већ током 2009. године, допринети много бржем доношењу решења. Грађани с разлогом често постављају питања зашто они трпе због туђе неодговорности, јер сматрају да је довољно то што су поштено одра-

дили цео радни век. Наглашавам да сам Фонд није у прилици да исправи туђе пропусте, јер немамо инструменте да натерамо послодавце да плате доприносе, чак и када постоје правноснажна судска решења. Учинили смо што смо могли – на нашу иницијативу држава настоји да превазиђе тај проблем, да би заштитила грађане, најчешће кроз повезивање стажа. Уз раније повезивање стажа онима којима су послодавци ускраћивали доприносе до 2003. године, у

међувремену је решено да се регулише стаж запосленима чија су предузећа приватизована али добијени приход није био довољан да се намире дугујући доприноси које су оставили претходни послодавци, као и онима чија се предузећа отплаћују на рате, обвезницама старе девизне штедње или је у њима покренут поступак стечаја. А сада смо, ето, предложили и да се грађанима с пуним стажом признаје оно што је уписано у књижицу... И то би, као и раније одлуке о повезивању стажа, био међукорак да се премосте проблеми до оснивања централног регистра, што је у току. Тек тада ће се трајно решити питања евидентирања, уплате и контроле доприноса јер ће се подаци о сваком запосленом евидентирати на месечном новоу. Тиме би запослени, с једне стране, били заштићени јер би се на време видело ако им послодавци не уплаћују редовно доприносе, али би били заштићени и послодавци који редовно плаћају доприносе и тако подносе сав терет пензијског осигурања – закључује Горан Лончар, директор Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање.

Много посла за скроман трошак

Фонд, у Дирекцији у Београду, Служби Дирекције са седиштем у Приштини, у Покрајинском фонду у Новом Саду, највећој филијали за Београд, 35 филијала, служби и испостава широм Србије има око 3.300 запослених који опслужују близу четири милиона грађана: од евидентирања доприноса осигураника, исплате пензија и праћења свих промена битних за остваривање права (промена адресе, фирме, наставак образовања...), преко оцене радне способности и решавања о правима на накнаде за туђу негу и помоћ или телесно оштећење, па до издавања разних потврда за, рецимо, добијање виза.

Истовремено, трошкови њиховог рада изузетно су ниски. У финансијском плану за 2009. годину расходи за запослене планирани су на четири милијарде динара, што је свега 0,88 процената у укупним расходима Фонда.

Колико је то најбоље се може схватити по томе да се, по стандардима Светске банке, овакви фондови сматрају економичним све док расходи за запослене у њима не прелазе три одсто укупних расхода, подсећа директор Лончар.

С. Ч.

КАКО РЕФОРМУ РФ ПИО ОЦЕЊУЈЕ МЕЂУНАРОДНИ КОНСУЛТАНТ ЏЕРАЛД ФИЦПАТРИК

Фонд као пријатељски сервис

У тако великом систему спровођење озбиљних промена захтева време, али битно је да је процес почео уз пуну подршку руководилаца и запослених, па сигурно идемо ка модерној организацији која ће високим стандардима задобити поштовање свих клијената, корисника и обвезника

У Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање 2008. је година великих промена и почетка процеса реформе, а досадашње искуство чини основаним очекивање да ће Фонд у наредних неколико година прерасти у модерну организацију, са високим стандардима и пријатељским сервисом, који ће задобити поштовање свих наших клијената, корисника и обвезника.

Ово уверење Џералд Фицпатрик, међународни консултант који већ 37 година ради у сектору социјалне заштите, заснива на досадашњем искуству професионалне каријере, започете у Ирској, у којој је од 1993. године учествовао у пројектима Светске банке у реформама система социјалне заштите у 11 земаља централне и источне Европе; сада, испред Светске банке, помаже реформу и нашег Фонда ПИО.

– И пре започињања процеса обједињавања три дотадашња фонда, од 1. јануара 2008, било је потребно организовати рад новонасталог фонда. Сам почетак године био је посвећен спајању администрације под један управљачки тим, интеграцији људи, физичком размештању служби и унификацији радне праксе у свакодневном пословању. Учињени су и додатни напори да се два различита ИТ система и базе података интегришу и преведу у један функционалан систем да би пословни процеси могли бити стандардизовани... – присећа се овај искусни консултант.

Када је интегрисана администрација, почела је, наставља он, друга фаза промена која је подразумевала дистрибуцију свих захтева и предмета по целој Србији, у тридесетак филијала Фонда ПИО, да би се осигурао бржи и квалитетнији сервис за кориснике и локално.



Џералд Фицпатрик

– У великим организацијама као што је Фонд ПИО, где закон одређује не само процедуре већ и свакодневне процесе, увођење реформских промена захтева претходно анализу процеса рада и постојећег начина пословања. У ту сврху су током 2008. године организоване радионице где су руководство Фонда и неки од запослених заједно размотрили различите моделе пословања да би побољшали и убрзали процесе рада, а самим тим и обезбедили квалитетнији сервис за све кориснике широм Србије – наглашава наш саговорник.

Директори филијала, истиче он, посебно су активни у увођењу промена и побољшања, пре свега да би се решили захтеви дистрибуирани из Дирекције Фонда, као и да би се побољшао квалитет корисничког сервиса. У самој Дирекцији Фонда, у Београду, уложено је много труда да би се успоставио јединствен систем рада, а руководећи тим је посебно фокусиран на ревизију постојеће праксе и реформске промене које нас очекују у 2009. години.

– У свим великим системима спровођење реформи захтева време. У Фонду ПИО је ситуација специфична због честих измена закона и ад хок одлука, које дуго нису консолидоване и поједно-стављене, тако да и сами прописи додатно успоравају и отежавају поступак. Због сложености по-стојећих прописа, потребно је много времена да се новозапослени обуче и да постигну висок степен ефикасности у раду, а често и старији, већ искусни запослени имају проблем. Не-потребно је рећи да све те чињенице чине ситуацију још тежом за наше кориснике који само траже своја права. Њима је јако тешко да разумеју своја права и обавезе, а најчешћи случај је да тек по подношењу захтева сазнају да су подаци о радној историји и доприносима некомплетни или да не постоје. Најчешће недостаје образац М-4, јер послодавац или га није предао, или није ни уплатио допринос. У том смислу би сваки послодавац могао да помогне запосленима, посебно онима који су пред пензијом, тако што би ажурирао све податке о стажу, зарадама, основицама, доприносима... – препоручује Џералд Фицпатрик.

Што се Фонда тиче, у многим филијалама, широм Србије, уведена је правна помоћ: правници који годинама раде у Фонду свакодневно саветима и разговорима упућују странке у права и обавезе и појашњавају колико су битни подаци о радној историји, да би странке боље разумеле поступак. Уз помоћ Светске банке,

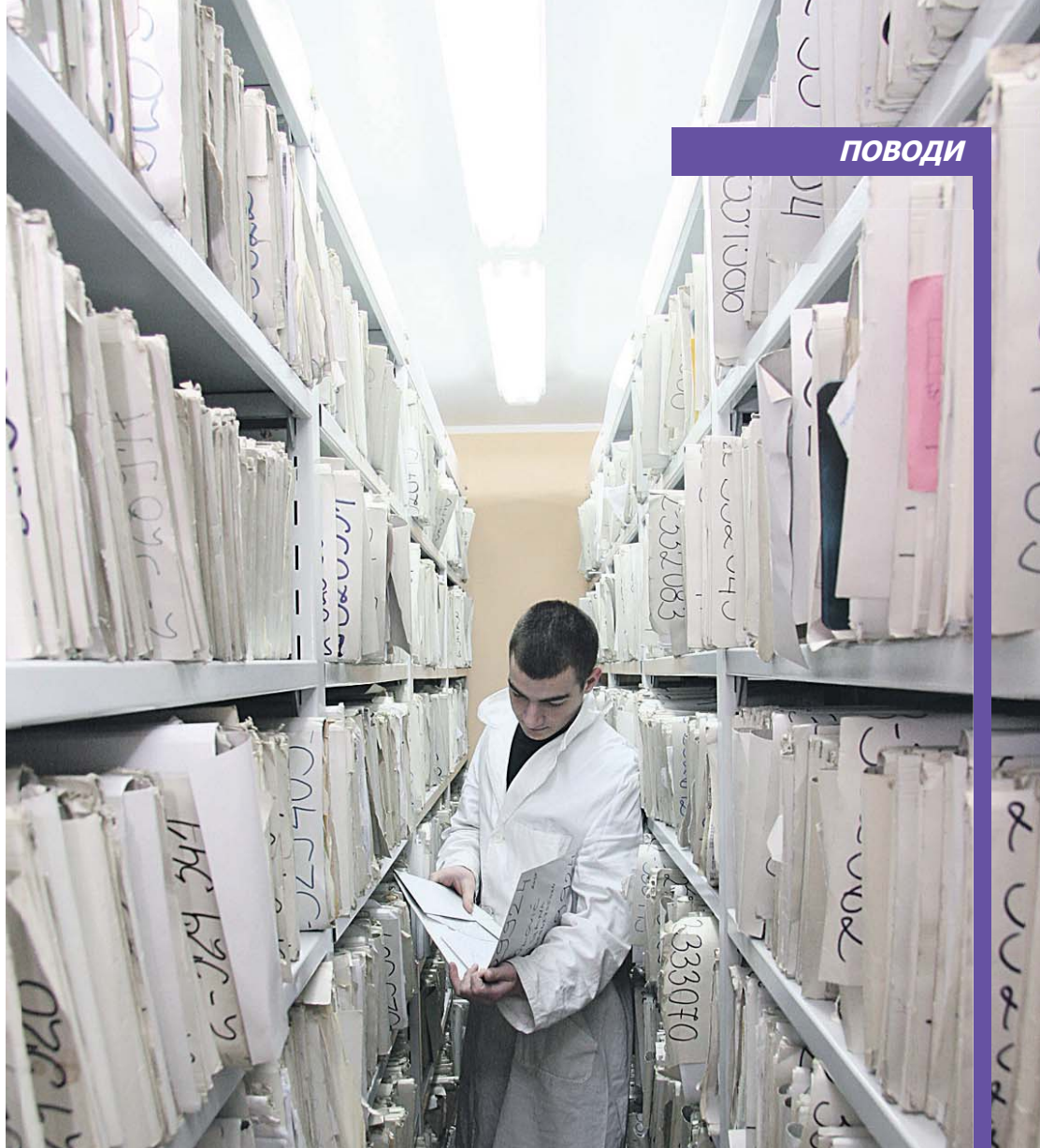
у 2008. почео је, а наставиће се и у 2009. години, рад на уносу, комплетирању, пречишћавању и сређивању базе података.

– Завршетак овог сложеног посла очекује се следеће године, а њиме ће се поједноставити и убрзати трајање поступка јер ће потребни подаци бити ажурни и брзо доступни – најављује Фицпатрик.

Уз потезе усмерене ка бољем информисању странака и инфо-центар који ће бити потпуно оперативан следеће године, и инвестирање у људе и технологију у наредне две године помоћи ће, уверен је наш саговорник, модернизацији Фонда и омогућити пружање квалитетне и брзе услуге свим странкама.

– Планирана побољшања у исплати пензија, у виду преласка на једну месечну исплату, због повећаних трошкова исплате повишице за сада су одложена, али се и даље ради на томе јер ће то имати позитиван ефекат и на кориснике и на Фонд – објашњава Џералд Фицпатрик. – Странке су за нас приоритет, али промене у процедурама и процесима су лимитиране у великој мери законима, тако да сам процес реформе није једноставан и брз, колико бисмо ми желели. Међутим, приоритет свим руководиоцима је да критички преиспитају расположиве ресурсе и да их искористе на најбољи могући начин да би обезбедили бољу услугу, сваког дана. Иако треба времена да се успоставе стандарди које желимо, битно је да смо поступак започели уз пуну подршку и сарадњу руководиоца и запослених, и да се улажу велики напори тако да ћемо за неколико година, уз помоћ квалификованих и професионалних руководиоца и службеника, и инвестирањем у нове технологије, имати боље стандарде у раду. Користећи технологију и ефикаснију администрацију, Фонд ПИО ће прерасти у модерну организацију, са високим стандардима и пријатељским сервисом, који ће задобити поштовање свих наших клијената, корисника и обвезника – закључује Џералд Фицпатрик, консултант Светске банке.

Г. О.



У ФОНДУ ПИО ЧУВА СЕ ДОКУМЕНТАЦИЈА
ДУЖИНЕ 40 КИЛОМЕТАРА

Ускоро електронске фасцикле

Идуће године експериментално, а за две године биће уобичајено да се на шалтерима предају скенирана документа и да сви подаци буду у рачунарима, а не на папиру

Већ идуће године многи грађани који у Фонд ПИО буду долазили да би остварили неко право више неће морати да гомилу папира остављају на шалтерима: сви потребни документи биће одмах скенирани, похрањени у рачунар и свако ће, уместо папирне, добити своју – електронску фасциклу.

Овакав, савремени начин рада у писарницама требало би, по речима

Томе Предојевића, заменика директора Сектора за архивирање и обраду документације у Дирекцији РФ ПИО, да, експериментално, почне у 2009. години и да за две године постане уобичајена пракса примања и чувања података.

Јер, складиштење папира и фасцикли у Фонду постаје непремостива препрека: када би се милиони постојећих



Томо Преодојевић, заменик директора Сектора за архивирање и обраду документације у Дирекцији РФ ПИО

докумената поређали један за другим, стигли би до Младеновца: дужина би им била читавих 40 километара! Наиме, Фонд има највећу архиву у земљи јер је законска обавеза да се сваки предмет чува док је човек у радном односу, и после док је у пензији. А да папири слагани деценијама уназад почињу да постају велики проблем било је најјасније када су фасцикле са предметима почеле буквално да затрпавају ходнике и када је постало равно подвигу наћи баш оно што се тог тренутка тражи.

Зато је у Фонду почео обиман посао скенирања или микрофилмовања свих ових докумената да би могли трајно да се сачувају:

– Читаве три године смо припремали терен за овај веома захтеван посао. Седамдесетак запослених, наравно, није довољно да се посао и оконча,

али за почетак функционишемо – каже Преодојевић. – Већ је скенирано 48 милиона докумената из централне Србије, 15 милиона из Војводине и 12 милиона предмета у овом облику из некадашњег Фонда ПИО самосталних делатности. Они се налазе на великом, главном серверу у Дирекцији тако да сви наши запослени, из било које филијале, могу да са њега „повуку“ потребне податке када им затрабају.

Управо та једноставност у приступу подацима била је и главни разлог да се почне посао сређивања и ажурирања комплетне архиве. Јер, постоје документи који се, по закону, чувају само одређено време – годину или пет, али постоје и они који се чувају трајно. И лаик може да замисли колико је то папира и фасцикли у институцији која ради већ пола века и кроз чију архиву морају да „прођу“ сви који су радили и пензионисали се. Уосталом, нека свако помисли само на то колико му потврда и докумената треба да лично прикупи и преда када, рецимо, одлази у пензију, па је јасно колико је то папирологије у Фонду где

се прикупља и чува документација за све грађане.

Микрофилмовање се, иначе, у Фонду обавља већ годинама:

– Тренутно постоји око 40.000 оригиналних ролни овако архивираног материјала, на којима се углавном налази документација матичне евиденције, што је микрофилмовано у нашој кући. Пошто и та технологија напредује и развија се, касније нам је тај посао услужно обављала специјализована фирма, тако да и код њих имамо 12.000 ролни филма са архивском документацијом – прича Преодојевић.

Све набројано је ипак тек почетак озбиљног приступа архивском послу. Јер, да би се оних 40 километара папирног архивског материјала с почетка приче пренело на микрофилм или скенирало, треба га претходно прегледати, проценити шта треба чувати, а шта не, наставља Томо Преодојевић:

– Зато са архиваром треба да ради и правник који је упућен у то шта је у предмету неопходно, а шта не. Затим, сви предмети морају да буду одговарајуће обележени да би се знало који се чувају одређени период, а који трајно, како законски прописи налажу. У неким филијалама архива је колико-толико уредна, док је у појединим у потпуном хаосу. Зато ми сада радимо на томе да се обезбеди простор за три главна архивска депоа у Београду, Нишу и Новом Саду, где би могла да буде смештена такозвана тешка архива, сређена по прописима и затим скенирана и микрофилмована. А онда ће бити лако да се дође до било ког потребног предмета, поготово што скенирано лако може да се пребацује на микрофилм и обратно, што није небитно јер су микрофилмови трајнији од скенираних докумената.

Наш саговорник се враћа на новину с почетка приче:

– Поставили смо циљ да за две године оформимо електронске фасцикле уместо ових картонских које сада имамо. То значи да би странка предавала скенирану документацију која би се убацивала у њену електронску фасциклу. Папирологије више не би било, па ни потребе за великим простором са одговарајућим условима за чување папирнате архиве, а сви папири би се електронски примали и чували – закључује Томо Преодојевић, заменик директор Сектора за архивирање и обраду документације у Дирекцији РФ ПИО.

Весна Анастасијевић





Ветерани о солидарности

У Удружењу новинара Србије одржана је трибина ветерана на којој се разговарало о солидарности као путу из економске кризе. Учесници трибине проф. др Драгољуб Мићуновић, Светлана Бојковић, Зоран Христић, проф. др Момчило Ђорђевић, Милоје Петровић и Славица Чедић указали су да се предстојећа времена, која ће пратити још већа отпуштања радника, замрзавање пензија, различита поскупљења и све тањи српски буџет, могу пребродити једино ако сви подједнако деле и добро и зло.

Између осталог, речено је да се мора изградити такав пензијски систем који ће пензионерима омогућити сигурнији и безбрижнији живот, уместо што им се стално приговара да су највеће буџетске „трошковице“, као да се заборавља да су током радног века уредно плаћали порезе и доприносе.

С трибине је упућена иницијатива Скупштини Републике Србије за спровођење модела социјалне правде за све грађане.

Инфо-центар за инвалиде у Новом Саду

У Новом Саду је, крајем децембра, почео да ради први Инфо-центар за особе са инвалидитетом, који је подржала Градска управа за социјалну и дејчу заштиту. Корисници ће у овом центру моћи да добију информације о образовању, запошљавању, праву на туђу негу и помоћ, о прописима и њиховој примени, донетим одлукама и стратегијама везаним за инвалиде.

Центар ће бити отворен сваког дана од 10 до 15 сати. Заинтересовани могу да се јаве на телефон 021/447-040, а људи оштећеног слуха могу на број 066/407-040 да пошаљу SMS поруку. Отворена је и електронска адреса – info@izkrugavojvodina.org на коју ће корисници моћи да упуте и питања која захтевају опширније одговоре.

Исплате радницима „Матроза“

Министар рада и социјалне политике у Влади Републике Србије Расим Љајић уручио је радницима предузећа у стечају „Матроз“ 300 решења Фонда солидарности за исплату потраживања која им је послодавац остао дужан по основу стечајног поступка.

Фонд солидарности, који је Влада Србије основала пре три године, омогућава запосленима да, када се покрене поступак стечаја над њиховим послодавцем, остваре основна права стечена радом. Током ове године Фонду је стигло приближно 9.000 захтева за исплату потраживања из више од 200 предузећа. До сада је решено 7.000 захтева запослених који су доставили комплетну документацију, док ће 2.000 преосталих захтева бити решено чим Фонду буду уручена сва неопходна документа.

Радницима предузећа у стечају „Матроз“ у Сремској Митровици Фонд солидарности обезбедио је исплату потраживања за период од девет месеци пре отварања стечаја.

Дужници и суботом на шалтерима

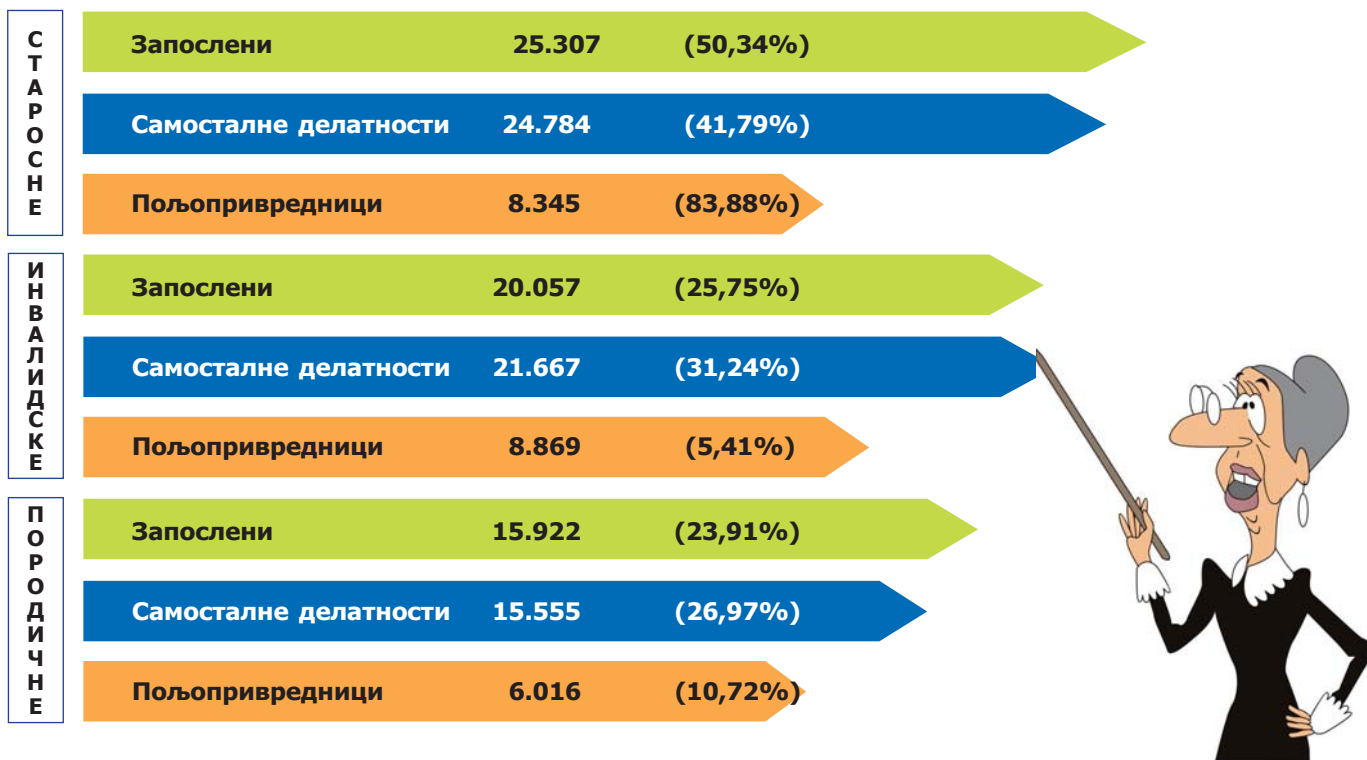
Пред шалтерима Пореске управе у Србији последњих децембарских дана била је неописива гужва. Искусни радници ове службе управо су то и очекивали, па су увели рад и суботом, да би сви порески обвезници који имају дуговања закључно са 31. 12. 2007. године могли да остваре законско право: да плате главницу до краја 2008. и тиме обезбеде отпис камата на дуг за тај период.

Мада је пропис о отпису камате усвојен још средином новембра, то очито није утицало на наше устаљене навике да послове обављамо у „минут до дванаест“: до средине децембра тек је 2.405 пореских обвезника узело листинге и поднело захтев за отпис камата, а само недељу дана касније већ је близу седам хиљада дужника дошло на неки од шалтера Пореске управе у Србији са оваквим захтевима. Они су до тада уплатили око 200 милиона динара на име заосталих дуговања и по тој основи биће им отписано 190 милиона динара на име камата.

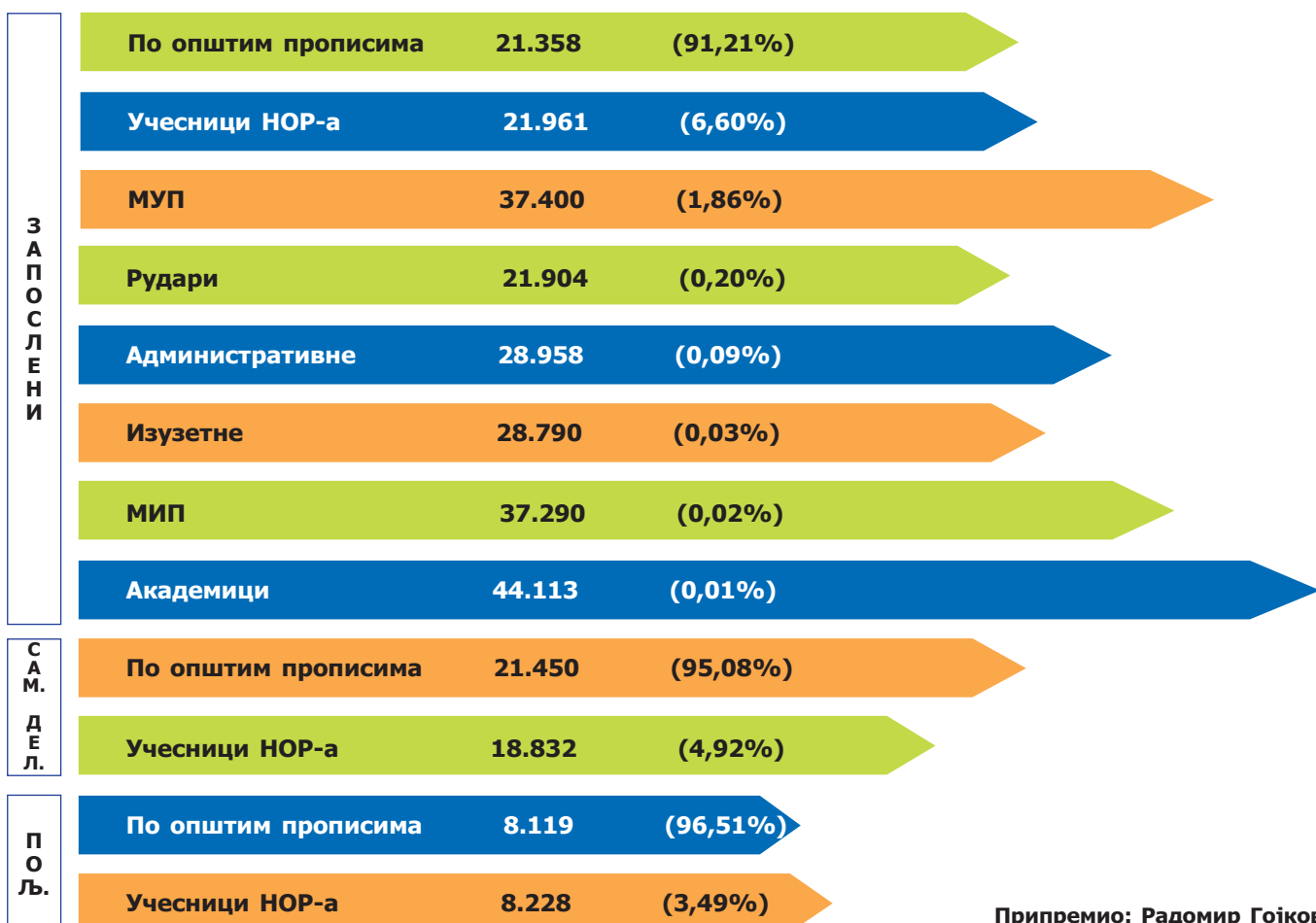
Да подсетимо, отпис камата се односи на десет врста дажбина. Ипак, према речима одговорних у ПУ, највећи број дужника, више од половине, подноси захтеве за отпис камата на неплаћене порезе на доходак грађана и доприносе за пензијско-инвалидско осигурање.

С обзиром на гужве које су тик пред истек 2008. године владале у ПУ, не чуди да коначан број дужника који су до последњег децембарског дана предали захтев за отпис камата није утврђен. Процене су да их је сигурно два, па чак и три пута више него што се пријавило до 23. децембра, када се још имало времена за бројање.

СТРУКТУРА КОРИСНИКА ПО ВРСТИ ПЕНЗИЈЕ И ПРОСЕЧАН ИЗНОС ЊИХОВИХ ПРИНАДЛЕЖНОСТИ (у динарима) У ОКТОБРУ 2008. ГОДИНЕ



СТРУКТУРА КОРИСНИКА ПЕНЗИЈА ПО ОПШТИМ И ПОСЕБНИМ ПРОПИСИМА И ПРОСЕЧАН ИЗНОС ЊИХОВИХ ПРИНАДЛЕЖНОСТИ У ОКТОБРУ 2008. ГОДИНЕ



Припремио: Радомир Гојковић

КОНФЕРЕНЦИЈА САВЕЗА ПЕНЗИОНЕРА ВОЈВОДИНЕ

Квоте за бање

Критеријум о висини пензије условио да су највише места добили породични пензионери, па се размишља о промени правилника и расподели сразмерно уделу појединих категорија пензионера

На недавно одржаној седници Конференције Савеза пензионера Војводине позитивно је оцењено кретање пензија током 2008. године. Образлажући важније показатеље, председник овог савеза Милан Ненадић, између осталог, рекао је да је номинални раст пензионерских припадности у првом кварталу био 24,4 процента, у другом и трећем 28,2, а да ће у четвртном износити око 35 одсто.

– Први пут после много година – истакао је Ненадић – номинални раст пензија већи је него номинални раст зарада. У 2007. години учешће просечне пензије у просечној заради износило је 54 одсто, док се у овој, која је на измаку, очекује 58,7 процената, што је више за око пет индексних поена. Уколико се инфлација обузда између 10 и 12 одсто, онда бисмо током 2008. године први пут имали и добар реални раст пензија. Овај позитиван тренд ће, нажалост, након замрзавања пензија због актуелних економских теш-

ске послове Републичког фонда ПИО, разјаснили су учесницима овог скупа неке дилеме око надлежности Републичког фонда пензијског и инвалидског осигурања. Фонд није институција која одређује или одлучује о правима грађана, него има задатак да што боље и ефикасније спроводи законе, у интересу осигураника и корисника пензија. Захваљујући покренутим судским поступцима, речено је, заустављене су неке незаконите приватизације бања и РХ центара у које су, својевремено, улагана средства Пензијског фонда, о чему постоји и валидна документација; дугорочан задатак пословодства и одговарајуће службе Фонда је борба да оно што припада Фонду буде враћено и да се користи за добробит осигураника и пензионера.

Радомир Пејовић, саветник директора Републичког фонда, најавио је новине везане за одмор и опоравак пензионера у бањама о трошку Фонда:

тегорији пензионера. Ако, рецимо, у некој општини има по 30 одсто старосних и инвалидских, а 40 процената породичних пен-

Гости

У раду Конференције – највишег органа Савеза пензионера Војводине, учествовали су и директор Сектора за ИТ у Покрајинском фонду мр Слободан Гамбер, директор Филијале ПИО Нови Сад Илија Шакић и Стана Свиларов, председник Савеза инвалида рада Војводине.

зионера, у тој сразмери ће бити расподељена предвиђена средства за ту општину. Постоји могућност и да удружењима, пошто приликом пријема захтева имају трошкове, допуну Правилника



Радомир Пејовић: искуства за следећу годину



Што више помоћи чланству

коћа, бити заустављен у 2009. години, па ће се велики број корисника пензија наћи у веома неповољном социјалном положају.

Коментаришући захтеве пензионера за враћање контроле наплате доприноса Фонду ПИО и одговарајући на многобројна питања, па и она у вези са имовином Фонда, Славко Имрић, директор Покрајинског фонда ПИО, и Иван Мимић, директор Сектора за финансиј-

– Примедбе удружења пензионера, као партнера у овом значајном послу, подударне су са запажањима чланова Комисије. Показало се да је критеријум о висини пензије утицао на неравномерну расподелу између различитих категорија пензионера, па су највише места добили породични пензионери. То ће бити промењено у Правилнику о критеријумима за опоравак и лечење с циљем да се ураде посебне ранг-листе према ка-

обезбедимо додатна средства за те сврхе.

Ову добру сарадњу свакако треба наставити на радост многобројних пензионера, оцењено је, поготово оних који су први пут у животу отишли у неку бању. Таквих је било и у врдничком „Термалу“, где је и одржан састанак.

М. Мектеровић

Јавни радови добро решење

Отпуштања, засад, нису драстично већа него у протеклим годинама транзиције

Светска економска криза – овај термин је најчешће употребљаван при крају одлазеће, 2008. године, а тако ће, изгледа, бити и у наредној години. Шта он суштински значи на нашим просторима, још се не може тачно сагледати, али су неки послодавци, користећи светску кризу као громобран, пожурили са неоправданим и незаконитим отпуштањем радника.

Реаговали су синдикати, а и Инспекција рада, и успели су да део радника врате на посао. И врх државе и синдикати поручили су да је у наредној години најважније сачувати што више радних места, док је висина зарада у другом плану.

Како каже Мирослав Васин, покрајински секретар за рад, запошљавање и родну равноправност, и он свакодневно комуницира са синдикатима и послодавцима у Војводини, управо да би открио прави карактер ових појава.

– Слажем се са синдикатима да послодавци данас отпуштају већи број запослених као технолошки вишак, али подаци са терена говоре да тај број није радикално



Мирослав Васин

већи него у протеклим годинама транзиције. У много случајева се шири непотребна паника, која је опасна колико и економска криза, јер и послодавци који то нису планирали сада размишљају о отпуштању радника. Нико данас не може да даје верификоване и сигурне изјаве да ће без посла остати 120.000 људи – то је ширење панике. Примера ради, зрењанински „Дрекслмајер“ је послао на принудни одмор више од хиљаду радника, али их је касније све вратио на посао – каже Васин.

Држава, напомиње Мирослав Васин, брине да људи који су проглашени технолошким вишком добију отпремнину

по закону, и да искористе права која имају као незапослени на евиденцији Националне службе за запошљавање.

– Сарађујући са синдикатима, преговарамо и са послодавцима да што мање људи буде проглашено технолошким вишком, и да губитком посла не буду обухваћене најугроженије категорије становништва, првенствено самохране мајке, људи старији од 50 година, инвалиди... – каже Васин.

Покрајина ће и даље финансирати многобројне програме за samozapošljavanje и нова запошљавања, а у случају драстично већих отпуштања још активније ће спроводити јавне радове.

Психолошка криза

Током претходна два месеца знатно више људи се обраћало Одељењу инспекције рада у Новом Саду интересујући се, најчешће, за права у случају губитка посла. По речима начелника Љиљане Стојшић, под утицајем вести из медија, странке често долазе преплашене, нервозне и на ивици нерава, па службеници из Инспекције рада морају и да их смирују.

Нема масовног отпуштања

Ни званични статистички подаци не потврђују, засад, масовна отпуштања радника у Србији. Напротив, Национална служба за запошљавање је за десет месеци ове године забележила 497.942 отказа радницима, али истовремено и 622.126 новозапослених.

Међу отпуштенима је више од половине оних који су радили на одређено време, па им је уговор о раду истекао. Чак петина од укупног броја је са послодавцем договорила споразумни престанак рада у фирми, а технолошким вишком су проглашене 20.764 особе, које су отишле на тржиште рада.

Ни војвођански радници нису ове године, према званичним статистичким подацима, више отпуштани него лане. Највише њих је, такође, посао изгубило зато што им је истекао уговор о раду на одређено време (чак 60 одсто од 129.495 оних који су ове године остали без посла). У Војводини је чак у октобру ове године нешто мање људи проглашено технолошким вишком (21.529) него у истом прошлогодешњем периоду (22.251).

Они су начин да се запосли већи број људи а да трошкове сноси држава, јер ту још постоје неке резерве. У Секретаријату за рад и запошљавање планирају да, у сарадњи са колегама из Секретаријата за образовање, уреде да се преко тржишта рада утиче на политику уписа у средње школе и на факултете. Циљ је да се школују кадрови који су тражени, тако ће млади лакше долазити до запослења. Више пажње ће се усмерити и ка селу и мањим срединама, попут већ примењеног пројекта запошљавања стручњака на селу, о чему је наш лист већ писао.

Мирослав Мектеровић



НОВА ГОДИНА – НОВА ПРАВИЛА

До пензије још шест месеци

Ко је данас раскинуо радни однос, окаснио је – право на старосну пензију могао би да оствари тек од почетка 2009, а онда већ важи нова, виша старосна граница па треба сачекати и следећи рођендан

Грађани који су пред крај 2008. напунили 58,5, односно 63,5 године живота и наумили да славље последњег радног дана продуже у дочек Нове, 2009, првих дана долазеће године по свој прилици биће непријатно изненађени. Неће моћи, како су веровали, да остваре право на старосну пензију! Јер, од 1. јануара 2009. не важи више услов из ове године (58+6 и 63+6), већ се старосна граница за пензионисање подиже за шест месеци: само жене које у њој напуне 59, а мушкарци 64 године живота и имају најмање 18 година стажа, могу да рачунају на пензијско решење и први пензијски чек.

Дакле, они који су услов за пензионисање (58,5, односно 63,5 године живота и најмање 19 година стажа) испунили ове, 2008. године, па раскинули радни однос с 31. децембром, већ су одоцнили: они би право на пензију могли

да остваре првог дана по престанку рада, дакле 1. јануара 2009, а онда већ – важе нова правила. Наиме, ако право на пензију и њена исплата почињу од јануара, примениће се услови који важе у тој години, а не они који су важили у претходној. То значи да је радни однос требало раскинути најкасније са 30. децембром 2008, док се захтев могао предати и данас, 31. децембра.

Исто ће се догодити и онима који су ове године испунили услов за пензионисање, али, због претпразничких гужви и обавеза, нису стигли да захтев и потребне документе предају који дан пре нерадних празничних дана. Додуше, захтев за остваривање права на пензију могао се послати и препорученом поштанском пошиљком, чак и 31. децембра по подне (ако данас поште не скрате радно време). Пошто се уважава датум слања пошиљке, то би већ било

довољно за укрцавање у воз овогодишњих „тазе“ пензионера. Уколико се, рекосмо, радни однос раскинуо благовремено, бар дан раније...

Померање старосне границе у 2009. погодиће, међутим, сигурно оне који су рођендан славили у другој половини ове године: жене које су после 30. јуна у 2008. навршиле 58, а мушкарци у истом периоду прославили 63 године живота, сада ће пре права на пензију морати да сачекају, и прославе, и следећи рођендан: тек када у 2009. години напуне 59, односно 64 године живота (и бар по 18 година оствареног стажа осигурања), стећи ће право на пензију по правилима важећим идуће године.

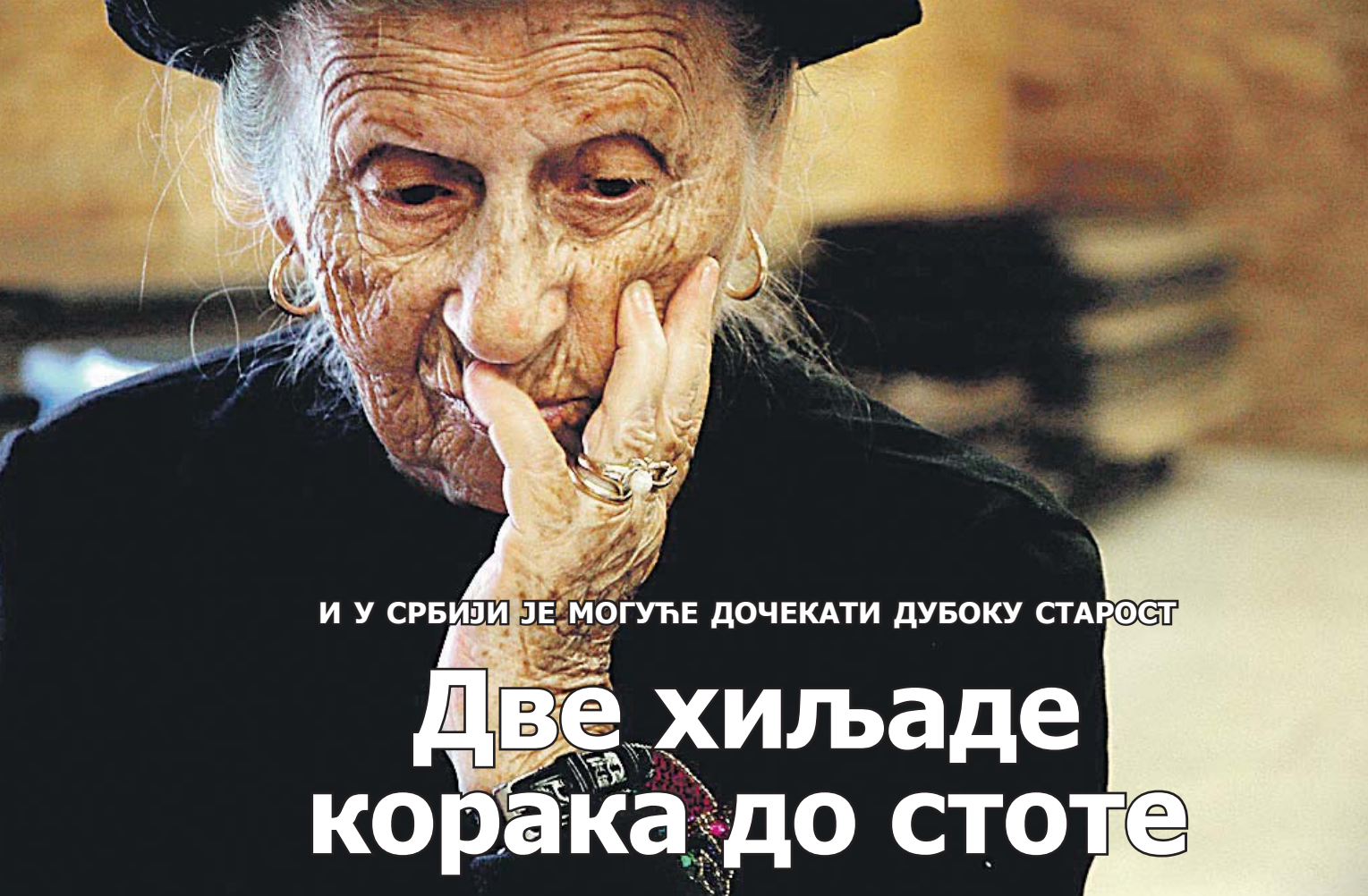
Једино кандидати за старосну пензију са пуним стажом осигурања (35, односно 40 година рада за које су плаћени доприноси) могу у 2009. годину мирно и безбрижно: померање старосне границе за по шест месеци, у прелазном периоду до 2011, за њих не важи. Они, дакле, могу по жељи да одаберу датум за одлазак у пензију, под условом да их послодавац не приморава на раскид радног односа по сили закона.

С. М.

Шта уз захтев

Образац захтева за признавање права на старосну пензију могуће је преузети и са сајта Фонда (www.pio.rs) и послати препорученом пошиљком, а уз њега ваља приложити фотокопију личне карте и војне књижице (или уверење војног одсека, као доказ о регулисаном војном року), доказ о коришћењу права или евиденцији код Националне службе за запошљавање (ако незапослена особа стиче право), односно закључену радну књижицу, фотокопију решења о престанку запослења, као и уверење о бенефицираном радном стажу и друге јавне исправе битне за доказивање пензијског стажа.

Пољопривредници прилажу уверење Пореске управе о плаћеном доприносу за ПИО за период обављања ове делатности, а приватници и уверење, или решење, надлежног органа о обављању самосталне делатности.



И У СРБИЈИ ЈЕ МОГУЋЕ ДОЧЕКАТИ ДУБОКУ СТАРОСТ

Две хиљаде корака до стоте

Не секирај се, воли и дружи се – рецепти виталности
оних с крштеницама од око једног века

Београђанка Ана Јуришин недавно је „раситнила“ стоту и чило и ведро хита ка другом веку: дочекала нас је у стану, удобно заваљена у фотељи, дотерана као да сваког тренутка треба да крене у позориште.

– Рођена сам на крају прве деценије 20. века, у грађанској породици. Основну школу, гимназију и Музичку академију завршила сам у Београду. Желела сам да postanем оперска певачица, за шта сам се и школовала. Али, била су то она времена када се на интелектуалце гледало другим очима. Због „буржоаског порекла“, успела сам да се запослим тек у 38. години, предавала сам музичко у основним школама, најдуже у земунској „Владимир Назор“, 11 година – прича нам с полетом.

Најрадије се сећа детињства и младости:

– Родитељи су сестрама и мени приуштили да видимо европске земље, музеје и све тамошње историјске споменике. Њих више нема, као ни мог мужа. Децу нисам имала. Сада,

са пензијом од 22.000 динара, живим скромно. Много ми помаже сестрић, син моје сестре близнакиње који је универзитетски професор у Швајцарској. Али, нисам посебно захтевна, весели ме само кад могу себи да омогућим да одем у оперу или да гледам балет. За Нову годину се спремам да слушам Филхармонијски оркестар на Коларцу, а Православну нову годину планирам да дочекам у Народном позоришту – каже госпођа Ана, присећајући се своје најлепше новогодишње ноћи: било је то уочи Нове 1931. године у Старом двору, на балу код краља Александра Карађорђевића.

Да године нису терет ако неко воли људе, живот и себе, наша саговорница

је најбољи доказ. Такси користи само ако је баш неопходно, иначе се вози аутобусом – због света у њему, каже, и због разгледања града. Код лекара углавном не иде, пушта да све бољке саме прођу.

– Моја животна филозофија је „не секирај се, остави бриге за сутра“. Води рачуна о томе како се храниш, не дозволи да се удебљаш. И одржавај физичку кондицију. Кад не изађем да се прошетам, обавезно у стану направим 2.000 корака. А и док седим, стално радим неке вежбе – вели.

Ана Јуришин је, иначе, од 2005. године ктитор Крстионице у цркви Свете Петке на Калемегдану, а ове године је добила и повељу за најлепше уређе-

Најстарији са 107 година

Иако не колико у Јапану, и у нашој држави има људи који увелико троше једанаесту деценију живота. Према подацима Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање, најстарији пензионер у Србији има 107 година, а пензију користи равно 52 године. Једна пензионерка има 104 године живота и 48 година пензионерског стажа, петоро на листи прималаца пензија рођено је 1906, а исто толико 1907. године. Оних који су ове године могли да се почасте рођенданском тортом са равно 100 свећица има осморо, док дуговечних који у 2009. треба да „заокруже“ први век има највише – двадесет деветоро.

но приватно двориште на Европски дан паркова. Радује се сваком новом дану и верује да ће јој и за наредни рођендан стан бити пун пријатеља, цвећа и слаткиша које обожава.

Са Загорком Софронић, такође Београђанком, којој ће с пролећа бити пуне 103, чујемо се телефоном.

– Немојте да ми замерите што не могу да вас примим. Пала сам пре неколико дана тако да сам сада у постељи. Иначе сам здрава. Знате, не бих волела да ме видите с модрицама – правда се ова старица.

О њој се, прича нам, брину кћерка и две унуке:

– Пензија ми је 12.000 динара јер сам радила само 20 година. Завршила сам Трговачку академију и цео стаж била самостални књиговођа у „Срболеку“. Позне дане проводим читајући књиге, новине и гледајући телевизијски програм. Сада читам, по ко зна који пут, моју омиљену књигу „Ребека“. Покушавам, мада безуспешно, да скренем мисли. У септембру ми је умро син, тужна сам и претужна...

Скрећемо причу на бивше, веселије дане. На оно чега се и она најрадије сећа – на детињство и гимназијско доба.

– Сећам се једног младалачког несташлука који се само срећом доб-



У октобру деведесет девет ружа за рођендан

ро завршио. Са другарицама сам једног лета била у Локруму и стално смо посматрале зидине Дубровника, прижељкујући да допливамо до њих. Једном смо се и одважиле: скочиле смо у море и пливале, пливале... и допливале до нашег одредишта. Међутим, у међувремену је пао мрак и било је помало застрашујуће. Али, наишао је један човек с чамцем и вратио нас назад. Ту авантуру добро памтим.

Богдана Ковачића, још једног грађанина Београда кога од пуног века дели свега неколико месеци, најалост сустигла је болест.

– Мој Богдан већ две године не излази из стана. Сада спава, а и онако није баш најбоље. Цео радни век провео је на Железничкој станици, радећи као машинбравар. Пензија му је 20.000 динара. Геронто-домаћице нам долазе сваки дан по два сата. Успевамо некако да саставимо крај с крајем. Имали смо леп брак и то нам даје снагу. Волим га као првог дана и волећу га до гроба. Као и све претходне, и ову Нову годину ћемо чекати код куће, сами нас двоје – прича његова супруга Вероника.

Краљевчанка Божана Килибарда, која такође ускоро слави „стоту“, оглашава се раздрагано, гласом „пуним младости“:

– Да, ја сам. Породични сам пензионер, од када ми је пре 12 година умро муж примам пензију – 24.000 динара. Био је пољопривредник, а радио је и више од десет година у иностранству. Скроз сам здравог разума, кувам, плетем чарапе и џемпере, радим све кућевне послове. Имам шесторо деце, петорицу синова и ћерку. Ћерка и један син живе у Лондону, а остали су ту, близу мене. Имам 11 унука и седам прауника. Око мене је увек пуно људи, увек друштво. Никад нисам сама, а тако ћемо, богами, и Нову годину да сачекамо. Сви заједно. А то је и најлепше, кад сте окружени најрођењима, али и комшилуком. Тада срце зна да заигра, затрепери и то никакве паре и луксуз не могу да замене – саопштава нам тајну виталности ова породична пензионерка.



Ана Јуришин

Татјана Кршић



ДУШАНУ ЈЕВТОВИЋУ, НАИВЦУ, КОЈИ У ДЕВЕТОЈ ДЕЦЕНИЈИ СВАКОДНЕВНО СЛИКА

Живот је славље

У дому уметника кога многи сматрају најдоследнијим експресионистом у нашој наиви и чије слике красе галерије и музеје наивне уметности у свету

Овог новембра изашла је монографија „Мој живот и свет“, аутора Нине Крстић, у издању Музеја наивне и маргиналне уметности у Јагодини, о једном од највећих, ако не и највећем српском наивном сликару Душану Јевтовићу, који је прошле године добио и Награду за животно дело. Готово да нема признања које овај уметник већ није побрао, али га посебно весели што је дочекао да ово лично

прими, будући да великани њиме често буду овенчани – постхумно.

Иако је напунио 84. годину, Душан је, хвала на питању, још доброг здравља. Кад је лоше време мало га мучи астма, али му то не смета да још готово свакодневно ради, врло често и велике формате. Последњу такву слику, која је и била повод за велику награду, урадио је лане – зове се „Један летњи дан“, а ди-

мензије су јој метар и по са три.

Први хонорар

Нема сумње да је управо у стварању тајна Јевтовићеве добре кондиције, док његов смирен и блажен израз лица одаје човека у хармонији и са собом и са околином. Из њега зрачи задовољство што је успео да испољи таленат и нагон за стварањем. Али, то није ишло баш глатко. Детињство у родној Горњој Трнави код Прокупља било је много мање идилично од сеоске идиле на његовим платнима. Да чујемо причу:

– У основној школи ништа ме није интересовало сем цртања. У руци сам увек имао угашени жар или креду чиме сам шарао све редом, цртао сам разне фи-

Обичаји и сцене

Мноштво је обичаја и свакодневних сцена уткано у изузетно колоритне слике, често јарко црвеног неба под којим врве људи и животиње, што говоре и њихови називи: Литије, Додоле, Вилино коло, Калавештица, Купање девица, Време жетве, Берба кукуруза, Сакупљање јесењих плодова, Вршидба, Пожар жита, Циркус, Коњи на поткивање, Велика молитва, Гашење пожара, Печење ракије, Дан пред олују, Дан када се ништа не ради, Зимска иди-

ла... гуре по сеоским плотовима и кућама. За то сам често добијао пристојан хонорар –



батине. Сељаци су ме тукли и вазда тужили оцу, судском чиновнику, а њему се то смучило па ме је дао на ковачко-поткивачки занат, а мајстору препоручио да убије бога у мени ако ме види да цртам.

Долази рат, Душан 1942. одлази у партизане и бива тешко рањен, после ослобођења запошљава се у милицији, а 1959. године, са чином капетана, одлази у инвалидску пензију. Са женом Богињом у међувремену је добио сина Ивана и кћерку Иванку, пензија мала, а ваља школовати децу... Уместо да, како је предложио, оду у његову родну Трnavу где ће лакше да саставе крај с крајем, жена је одлучила да се запосли у Рубину, па су до 1970. године живели у Крушевцу. Онда су се преселили у Београд, управо у време када је Иванка уписала Ликовну академију, одсек сликарства.

Али, нешто пре него што се пензионисао, у Душану је прорадио онај уметнички црв и полако је почео да црта, па после и бојама да мацка. Сећа се:

– Купио сам уљане боје, али нисам знао да платно пре сликања треба да се препарира. Замолим управника Народног позоришта у Крушевцу да ми неки од његових мајстора нашпунује платно и кренем да сликам. Ја мажем бојом с ове стране, она излази с друге. Скидам је шпаклом и враћам, али видим да то ништа не ваља. После ми је сликар из Куршумлије Милорад Гвозденовић објаснио како се грундира платно, а касније сам врло успешно почео да правим неку своју препаратуру.

Врло брзо после ове згоде, годину дана пре пензионисања, Душан је продао прву слику. Ево како је то било:

– Док сам обилазио терен, допала ми се једна милицијска станица у месту Плеш и ја сам је насликао.

То је некако видео неко из СУП-а, показао је мом начелнику, он ме позвао и проценио да слика није лоша. Штавише, одлучио је да је задрже и наложио благајнику да ми исплати хонорар кога се не би постидео ни један професионалац. Имао сам довољно новца да уложим у сликарски материјал и да наставим.

Ципелице с потписом

Овде се у разговор укључује Иванка, чувена креаторка високе моде:

– Када смо дошли у Београд, тата је већ био познат и признат наивни сликар. Њега су у Крушевцу открили новинари и интелектуалци који су се окупљали око „Багдале“. У Београду је имао са Миланом Рашићем изложбу у Графичком колективу коју је отворио Ото Бихаљи Мерин. А онда су се низале изложбе у земљи и свету, ушао је у ону велику гарнитуру старе Југославије која је прославила наиву:



Једно друго подстичу: Иванка и Душан Јевтовић

свој мотив и да се потпише. Са том ексклузивном колекцијом опет је отишла у Њујорк где је изазвала опште одушевљење. Унука војводе Мишића која тамо живи купила је једну Душанову слику и добила на поклон осликане златне ципелице са његовим потписом.

„Многи критичари сматрају Душана Јевтовића најдоследнијим експресионистом у нашој наиви“, пише Ковиљка Смиљковић, дугогодишња управница Музеја наивне уметности

знао да иза брда нашег села постоји неки други свет“, говорио је смештајући све људе овог света у пејзаж своје родне Трнавe:

– Сликам село које сам запамтио из детињства, а које више не постоји. У томе је поента, у тој топлини коју људи препознају. Зато мене нико не успева да копира, јер емоција не може да се копира.

И колико год да сам критичара имао, што наших, што светских, никада ниједну лошу критику нисам добио.



Непроцењиви орман

Када је Душан хтео један стари орман да исцера за потпалу, Иванка му је предложила да га ислика. Први мотив му је био поткивање коња, а онда га је, током осам година, прекрио хиљадама људских и животињских фигура, пејзажима и сеоским обичајима. Подразумева се да тај орман нема цену, иако је један трговац покушао да је прерачуна:

– Узео он метар и почео да премерава делове ормана – прича Душан. – Шта гледаш, колико слика из тога може да изађе – упитам га, а он ће: „Баш то“. И сваку треба да потпишем, питам. „Без тога не може.“ Само сам му показао врата...

Брашић, Рабузин, Латковић, Генералић...

Занимљива је и прича о њиховој сарадњи на једној Иванкиној колекцији. Идеја јој је пала на памет док је пре петнаестак година боравила у Њујорку, где је он такође имао галеристу, па га је, по повратку, замолила да на рукавицама, ташнама и ципелама које је дизајнирала ослика неки

у Јагодини. „На његовим сликама живот је славље. Сељак је скроман у хтењима. Жели кућицу, коње, виноград, пуна кола летине, стог сена иза куће. Све је то позадина, сцена на којој се одвија живот.“

Село је искључиви мотив Душанових слика. Чак и кад понегде има урбаних детаља, смештени су у неку сеоску причу. „Нисам

Душан је сликао на свим форматима, од минијатури до скоро целих зидова. Неретко се догађа да изађе из формата па ослика и рам, што Иванка коментарише:

– То је ствар ширења и сазревања, управо прави моменат за ову монографију. Па и нема се куд више.

Радмила Таминџић

Молим за реч

У новогодишњој ноћи грађани ће бити монополисти. Сви ће јести прасетину.

Како да смирим децу. Чули су да је Деда Мраз технолошки вишак.

Више од граматике: поштен, поштенији, најсиромашнији.

За који дан ући ћемо у Нову годину, осим ако Холандија уложи вето.

Криза је захватила цео свет, а ми још нисмо успели да наплатимо лиценцу.

Дејан Патаковић

Новогодишње прскалице

Лако је Деда-Мразу да буде дарезљив кад му други пуни торбу.

Захваљујући алкохолу у новогодишњој ноћи ће бити обилних падавина. Под столове.

За дочек Нове године сам увек трезан. Не морам бар тада да гледам жену и ташту у дупликату.

Лако је дочекати Нову годину. Тешко је дочекати први фебруар!

Не требају нам прскалице за дочек Нове године. Ми смо одавно упрскали!

Раде Ђерговић

Лептирићи у стомаку

Светска економска криза је стигла у Србију. Београд је свет!

Кажњен је због прекорачења брзине. Кренуо је у Европу пре свих.

Осећам лептириће у стомаку. Само, чудно завијају.

У касапници је месо, свуда околу – кост и кожа.

Горан Докна



Јелка с бусеном

Бирамо ситније Деда-Мразиће, да нам врећа с поклонима изгледа већа.

Ко другоме јаму копа, нека купи јелку с бусеном.

Наши политичари више причају о новогодишњим поклонима него о празној врећи.

Зоран Богдановић

Чудо од корпе

Деда Мраз долази из Финске. Ако, само да нам не доведе Ахтисарија.

Не дозволите да вам криза пређе у навику. Од навике се најтеже ослобађамо.

Наша потрошачка корпа је чудо! Што је празнија, све нам је тежа.

Слободан Дучић

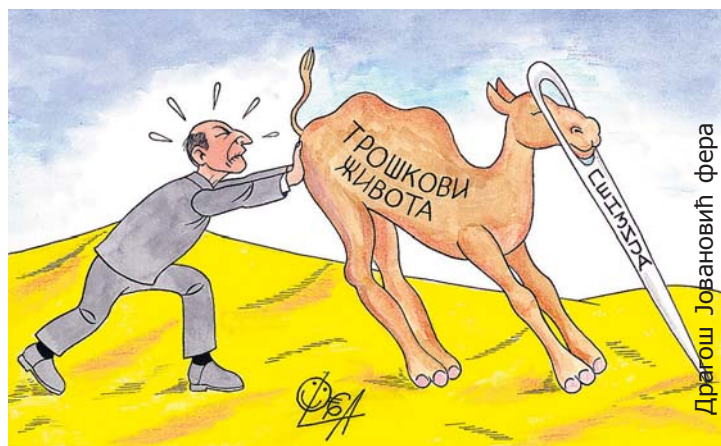
Гости с пуним торбама

Кад сам видео цене, торбу сам вратио кући. Али још не знам где ми је глава.

Распојасаних пензионера је све више. Немају шта да стежу.

Вечера би ми добро дошла. А и гости с пуним торбама.

Пеко Лаличић



РЕКЛИ СУ О...

МУДРОСТИ

Једина права мудрост је у сазнању да ништа не знаш.

Сократ

Мудром човеку више користе непријатељи него лудом пријатељи.

Балтазар Моралес

Природа нам је дала по два ока и по два уха, а само један језик, да бисмо могли више да гледамо и слушамо, а мање да говоримо, јер се никад не може рећи толико мудрости колико се може прећутати глупости.

Конфуције

Мудрост се најбоље научи у школи патње.

Есхил

Знање можемо научити од других, али мудрост морамо научити сами од себе.

Алекс Мунт

Мудрост није производ школовања, него труда који се читавог живота улаже да се она достигне.

Алберт Ајнштајн

Знати много ствари не значи бити мудар.

Херман Хесе

Мудрост је знати да се образовање не састоји од тога колико сте запамтили или колико знате. Састоји се од тога да разликујете колико знате, а колико не.

Анатол Франс

Велика мудрост и снага су у човеку који уме да прећути и онда када сигурно зна да је у праву.

Лав Николајевић Толстој

Здравица 2009.

Нека буде мање банака и странака
мање крађе, мање свађе
мање политичких царева и пи-арова
мање сила, украдених вила и горила
мање мита, мање радњи испод жита
мање фраза, лоших стаза и отказа.
Нек слога и рад Нову годину красе
више пара и љубави, зна се.

Дејан Патаковић



Срећна Нова, ако...

Нећемо отпуштати раднике у идућој години, ако..., рече један министар. Помагаћемо пољопривреду и идуће године, ако..., рече други министар. Мање увоза, више извоза, ако..., рече трећи министар. Наша храна неће бити најскупља у Европи, ако..., рече државни секретар. Не укидају се народне кухиње, ако..., саопштише невладине хуманитарне организације. И даље ћемо тражити улаз у „Шенген“, ако..., изговори надлежни из Министарства спољних послова, наставићемо изградњу аутопута Хоргош–Пожега, ако..., изјави неко од Вељиних. Венчаћемо се идуће године, ако..., обећа момак девојци. Идуће године бићу сто посто здрав, ако..., рече један пензионер.

Умољавају се наши цењени лингвисти да у духу Болоњске декларације избаце из српског и осталих језика у нашој држави, и то под хитно, све учесталије – АКО. Сигуран сам да ће то учинити, ако...

Борос

Конфете

Уз ову економску ситуацију за нас је боље да не чекамо Нову годину већ – половину!

Можда нам Нова година и не дође кад чује да нисмо у Европи!

За Нову годину се мућка пиће. После Нове, мућке су за све остало.

Судећи по оној „Колико пара, толико музике“, за мене ће Нова година бити – глуво доба.

Не пијем за Нову. Сви саветују да је време отрежњења.

Док неко мења одела за Нову, ја мењам само програм на телевизији.

Душан Старчевић

СКАНДИНАВКА

АУТОР: ЛОВИЧИЋ	ПРИГОДНА ЧЕСТИТКА	ВРХУНСКИ РЕЗУЛТАТ	НЕМОРАЛНО	СМЕНЕ, ИЗМЕНЕ	ЛИЧНА ЗАМЕНИЦА	ЗАТАМЊЕНО	СТАРО- АТИНСКИ ДРЖАВНИК
БРУКА, СРАМ							
ИЗРАТИВАЧ РЕМЕНА, КАИШАР							
ДОБАР ДОМАЋИН (МН.)							
МЕСТО КОД ДВОРА НА УНИ					ОЗНАКА Н. САДА СТОЧНА ХРАНА		
НАРОДНА РЕПУБЛИКА АЛБАНИЈА (СКР.)				ЖИВОТИЊ. ПОРОД КАМЕЊЕ ИЗ ТЕРЦИЈАРА			
АУСТРИЈСКИ ФИЛОЗОФ, МАКС						ИНТЕНЗИТЕТ ВОЂА КОЗАКА	
СИМБОЛ АЗОТА		ЛУТАЛАЦ, СКИТАЧ ШКОТСКА ТИТУЛА					
КАМЕНЧИЋ У УХУ							ГРАД У СРБИЈИ
ОЗНАКА ВАЉЕВА				ИМЕ БЕКАРЕВА ЦИРКУС. АРТИСТА			
ЛЕКАРИ СКЛОПА И ГРАЂЕ ТЕЛА							
2009		ОЗНАКА КИКИНДЕ НАЈЛЕПШИ БОГ			АЛЕКСА ШАНТИЋ КОРПА, КОТАРИЦА		
ЧАБ, ГАРЕЖ				КЊИЖЕВ. НОВИНЕ ВРСТА ПАПИРА			РАНИЈИ НЕМАЧКИ ДРЖАВНИ ВИЛИ
ГОРКО, ТРИКО						СИМБОЛ ЗА БОР ОЗНАКА ЗА АЛТ	
УДАРАЧ У ДОБОШ, БУЊАР							ОЗНАКА АУСТРИЈЕ АКАДЕМИЈА НАУКА
МИРАЗ, ПРЂИЈА (ЛАТ.)							
ОПШТЕ- ПОЗНАТ							
ИМЕ КАРЕЊИНЕ				СТАРИ СЛОВЕН			

Решење из прошлог броја: праотац, Респиги, аспириин, тата, и, пор, Ник, Арамис, Саган, т, Ануј, ла, т, сквер, иб, Лета, уж, топ, примена, реверин, Икарија, м, дина, Евица, д, ранарка,

Чичока – кромпир за дијабетичаре

Дивљи или слатки кромпир, како се код нас назива чичока (јерусалимска артичока), неправедно запостављено поврће, и овде почиње да се цени као изузетно вредна намирница.

Чичока (лат. *Helianthus tuberosus*) вишегодишња је биљка која и самоникло расте поред река и потока, а код нас касно процвета и обично не доноси семе, па се углавном размножава кртолама. Кртоле су део због којег се ова култура и гаји, сличне су кромпиру, дужине до 10 и ширине 5-7 сантиметара, али, за разлику од кромпира, не садрже скроб већ инулин. Управо овај састојак је пробиотик, подстиче развој корисних бактерија у цревима које елиминирају штетне микроорганизме цревне флоре (клостридије, салмонелу, ешерихију коли, кандиду...), спречавају цревне инфекције, побољшавају апсорпцију минерала за 20 одсто (посебно калцијума, магнезијума и гвожђа), саме производе витамине Бе групе, смањују производњу јетриних токсина, јачају имунитет и помажу у превенцији рака дебелог црева.

Сем тога, инулин нормализује ниво триглицерида и холестерола у крви, чиме спречава настанак кардиоваскуларних обољења и постепено смањују масне насlage код људи с вишком килограма. Како разградњом инулина не долази

због свих ових благотворних утицаја, коришћење чичоке се препоручује код инфекција органа за варење и опстипације (затвора), алергија на храну, високог крвног притиска, повишених масноћа у крви, кардиоваскуларних обољења, анемије, остеопорозе, дијабетеса, као и у спречавању настанка ових обољења.

Код нас се може садити (слично кромпиру) у рано пролеће јер добро подноси мразеве, скромних је захтева, па успева и на сиромашном земљишту, отпорна је и на сушу; кртоле се ваде после измрзавања надземних делова



од првих јаких јесењих мразева, могу да се чувају у подрумима, у песку или тресету, или да се ваде целе зиме до почетка пораста нових надземних делова, у пролеће када су слађе, али имају мање инулина. Они који имају искуства у гајењу ове биљке упозоравају и да, ако се не вади, лако може да се шири и закорови.

Чичока се најчешће припрема као кромпир, кувана (препоручује се у кори) и печена, али се може припремати и сирова, као салата с осталим поврћем, или као зимница. Од чичоке се могу направити и колачи (на пример, савијача).

Ова биљка се и прерађује у брашно и гриз који су добар додаток јелима, супама, главним јелима и десертима; производи се и екстракт чичоке у облику капсула и таблета за жвакање, нарочито погодних за мршављење јер се могу узимати по потреби; прерађени прах и гранулат инулина могу да се узимају помешани с јелом или неким напитком (препоручује се ујутро с јогуртом, кефиром или АБ-културом и житарицама).

Крем супа од чичоке

Састојци: 25 г путера, главица црног лука, чен белог лука, 500 г чичоке, исечене на кришке, 400 мл млека, 400 мл супе од поврћа, 25 г кукурузног брашна, со и бибер, две кашичице свежег першуна и две кашичице павлаке.

Припрема: Растиопите путер, додајте црни лук и динстајте док не омекша. Додајте бели лук и чичоку и пржите још неколико минута. Затим налијте супом и млеком и пустите да крчка лагано 25 минута, док чичока не омекша. Пропасирајте или измиксирајте. Згусните кукурузним брашном, посолите, побиберите.

Пред служење додајте свеж першун и павлаку.

Чичока са шампињонима

Састојци: један кг чичоке, 30 г путера, пет кашичица маслиновог уља, главица црног лука, шољица белог вина, лаворов лист, 750 г свежих шампињона, бели лук, лимун, со и бибер.

Припрема: Ољуштите и преполовите чичоке. На маслиновом уљу продинстајте лук два минута. Додајте чичоке, бело вино, лаворов лист и воде да прекрије састојке. Кувајте око сат времена на тихој ватри.

Додајте лимун исечен на танке кришке и печурке и кувајте још 20 минута.

Салата од чичоке

Састојци: наредане 2-3 средње чичоке, мања кришка купуса, шаргарепа, мања цвекла; 1/2 везе першуновог листа, мањи целер, главица сецканог црног лука, 2-3 чена белог лука, кашичица ренданог свежег ђумбира или сушеног млевеног, кашичица суве млевене љуте паприке, 1-2 супене кашике мешавине свеже самлевеног семена конопље, сусама, бундеве и сунцокрета, зачин по укусу, супена кашика маслиновог уља и кашика домаћег јабуковог сирћета или лимунов сок за зачињавање.



до раста нивоа шећера и инсулина у крви, чичока је одлична намирница за дијабетичаре.

Чичока је и извор есенцијалних аминокиселина, тј. оних које организам не може да произведе.



ПРИЧАЛА МИ МОЈА БАКА

Од сокола до миша

Имамо ми Еуропејце баш какве Еуропа хоће, али не у својој кући, а и водем да мислим да нас неће јер онда к све ово добро што уживају у Србији више ни за њих не би било као пре

Ево, чедо моје, још једна година навали ми се на леђа. У младости их човек некако ставља у ниску – попут бисера, па с нестрпљењем мисли кад ће свака од њих већ проћи, да допуни низ, да прикачи ново зрнце искуства и мудрости. А у мом добу, љуби те баба, година пролети ко летња киша, и често не знам да ли је нешто било лане, преклане ил'...!

Ових се последњих десетак година испреплело, све једна другој личе, а ни на шта не личе! Ратови, помори, епидемије; пљачкаши, преваранти, силеције; лажи, обмане и завист... Све то кружи овим светом, а да народ често и не зна да је то – ил' га не примећује док не буде касно, или га убеде да му се само чини да је то, пошто је то у ствари нешто друго.

Од бабе девојка

Ваљда ми се због тога оно време пре овога чини тако далеко, као да су векови прошли откад је соко кликтао, а данас кликће миш; откад су људи имали част, а данас имају душевну патњу због које иду на суд да је лече великим парам...

Само, ни судовима није лако прићи. Има ту парница које се вуку годинама, све док не застаре, тако да многи никад и не сретну правду. А они којима се и докаже, не могу на издржавање јер су затвори препуни. Зато се, по угледу на развијени Запад, планира друштвено користан рад за случајне изгреднике. По угледу на њих много смо шта желели и започели. Нешто нам се о главу обило, друго нисмо заврши-

ли. А и како би, кад је њих немогуће задовољити – ништа њима наше није вредно! Ал' и даље 'оћемо као они, да почнем од телевизије која завирује и у кујну и у спаваћу собу, а јоште мало ће и у клозет; на којој смо гледали оне што иду на операције да од бабе буду девојке, па су и код нас почели; док у отим земљама већ увелико ваде силиконе и туже се за одштете са болницама...

Прочитала сам да се један чувени страни глумац плаши кловновских уста, има тај страх, ту фобију. И ја ти, чедо моје, имам ту фобију од уста наших политичара, посланика нарочито. Кад у тој нашој, Народној скупштини из њиних уста почну да излећу просте или отровне речи, клетве и нарицања, кад се укопају и ушанче око неких питања па ни да мрдну у дневном реду, почнем се питати о каквој Европи они понекад у скамијама причају!

Тамо мора бити рада, реда и поштовања закона. Тамо се добро зна шта је чија имовина, и колико ко пореза плаћа. Тамо не смеш да бијеш ни жену, ни дете, ни кера. Тамо те комшија неће звати на кафу, али ће позвати инспектора ако примети да у својој авлији ниси по пропису покосио траву или почистио снег. Или, да случајно не печеш ракије више од 30 литара а не пријављујеш порез на то, или можебити не припремаш по пропису божићну печеницу... Колико ту још има њиних закона за које наши нису ни чули, а камоли да су их начели у Скупштини.

Мада, дете моје, ја мислим да од те Уније неће ништа бити. Они ће стално

нешто смишљати да морамо још да доказујемо и испуњавамо, да се одричемо некога или нечега. Имамо ми таквих који би за европску љубав баш све учинили. Такви су то Еуропејци а наши, упорни, издржљиви, доследни, баш такви какве Еуропа тражи, али не у својој кући!

Ципеле ушле у моду

Неће Запад нас у Унију, неће нас Немачка, ни Холандија, ни друге земље у којима су се наши гастарбајтери одомаћили. Наш човек је добар, гостољубив, у протеклим је деценијама увек доводио кући, на село, те странце. Појели су они, љуби те баба, и прасетине са ражња, и телетине испод сача, а боме и јагњетине, и шунке, кобасице, сира, кајмака, и правог воћа и поврћа. Напили су се и ракије – шнапса, шљивове и лозове, од крушака и кајсија, а и вина црног и белог. Многи су се и венчали са нама, па долазе у тазбину. И замисли сад да пусте Србију у Европу, та ништа више ни за њих не би било као пре!

'Оћу да овако мислим, чедо моје, а не да ме они убеђују против мог народа и моје традиције. И драго ми је да су у моду ушле ципеле, а нарочито ђонови.

Унука Ика

ПЕНЗИОНЕРИ У НЕОБИЧНИМ УЛОГАМА

Јапанске суперстарине

Атлетичар у сто трећој, порно звезда у седамдесет четвртој, криминалац у осамдесет осмој...



Као и сви врхунски спортисти, и Такаши Шимокавара има стриктну рутину тренинга и свакодневних вежби. Почиње пре доручка са истезањем и савијањем, после чега следи лагано трчање, склекови, чучњеви и слично.

Без обзира на то да ли је напољу киша или сунце, ова рутина се не прекида, у шта се могу уверити они који свакодневно пролазе поред стадиона у граду Камаиши, у североисточном Јапану. Господин Шимокавара је иначе прошле године обориса два светска рекорда – у бацању кугле и бацању копља, а нада се још једном тријумфу у 2009 – овога пута у бацању диска.

Ова постигнућа су импресивна, мада о њима није писа-

ла спортска штампа – то је поменуто само у Јапану и нигде другде. Разлог је управо у томе што су ови резултати заиста фасцинантни – јер реч је о атлетичару који има 102 године!

Рођен осам година пре Првог светског рата, господин Шимокавара надживео је све вршњаке, па и двоје од своје шесторо деце. Један од његових осморо унука је од њега млађи цео век.

Пример пацијентима

Оно што је такође вредно пажње – како је у недавној репортажи предочио лондонски „Тајмс“ – то је да је господин Шимокавара атлетиком почео да се бави тек пре четири године!

Наравно, на црту му излазе вршњаци: он се такмичи у категорији која се званично зове „М-100“, што значи да је намењена спортистима који су зашли у 11. деценију живота. А таквих

је у Јапану много више него било где другде.

Пошто Јапанци живе све дуже, међу њима се издваја посебан слој „суперстарина“, или, како се то каже на јапанском, „генкинаријанаца“. „Генки“ је јапанска реч која означава нешто што је здраво и живахно. У поодмаклом добу, „генки“ тамо нису само спортисти попут Такаши Шимокаваре, већ их има поприлично, такође „здравих и живахних“, и у другим областима.

На челу једне од најпознатијих токијских болница, болнице Светог Луке, тако је господин Шигеаки Хинохара, који има пуних 97 година и својим примером, ваљда, пацијентима пружа најверљивији доказ да су у добрим рукама.

Најстарија телевизијска спикерка на планети је дама по имену Шино Мори, домаћица једне ТВ емисије на локалној станици на југу Јапана. Она има ни мање ни више него 105 година, а у послужој помажу две млађе колегинице, које имају 92, односно 84 године.

Можда је, ипак, у категорији „генкинаријанаца“ најнеобичнији пример Шигео Токуде који има 73 године и – најстарија је активна звезда порно филмова. Он иза себе има чак 350 ових дела, ако се тако могу назвати (али која сигурно имају обожаваоце). Господин Токуда је, међутим, принуђен да се ускоро пензионисе – због повреде на раду, у раду доњег дела кичме.

Судећи по овим примерима, доживети стоту – и уживати у једанаестој деценији – у Јапану као да је сасвим обична ствар.

О томе уверљиво сведоче и статистике. На средини прошлог века, 1950, у Јапану је било само 97 стогодишњака. Ове године их је евидентирано чак 36.726, од чега су велика већина, 30.000, жене.

По тамошњем обичају, на крају текуће финансијске године, дакле крајем



марта 2009, писмо-честитку од премијера примиће 20.000 нових стогодишњака. Остаје нада да дотле неће многи од постојећих отићи у коначну пензију – са овога света.

Ово је, наравно, лепа прича, која међутим има и тамну страну. Задовољство због дуговечности, наиме, помућује страх због растуће демографске неравнотеже: пошто све више Јапанаца живи дуже и прима пензију, док се, с друге стране, они млађи одлучују да имају све мање деце, то значи да све мање запослених издржава све више оних који су завршили радни век. Јапанци се зато питају – у каквој ће се то земљи они једног дана наћи.

Криминал седих

Један од доказа да црне слутње нису безразложне јесте приметан пораст таласа „седог криминала“ у Јапану. Према најновијим статистикама, у последњој деценији је утростручен постотак затвореника старијих од 65 година у јапанским казним установама: они данас чине више од десет одсто укупне затворске популације у овој земљи која је иначе позната по безбедним улицама и слободном урбаном миљеу, углавном без тешког криминала.

Многи од њих су иза решетака доспели због ситних или крупнијих крађа, што се објашњава погоршањем социјалне ситуације у категорији најстаријих, али расте и број старих који су затворени због тешких злочина. Због убиства је тако у 2007. ухапшен 141 пензионер. Најстарији има 87 година, осуђен је за убиство непокретне супруге, и то док је лежала у болници у граду Нагано.

У Јапану постоји и специјални затвор за старе криминалце који се налази у Хирошими. У њему су посебна помагала за старе, за оне у колицима или са справама које им помажу да ходају.

Са становишта друштва, суморна је чињеница да се и до 80 одсто старих затвореника поново нађе у овом затвору пре него што истекне годину дана од изласка из њега. Разлог за то је што, кад одслуже своје, немају где да оду: нађу се на улици, а из те перспективе затвор им изгледа удобније место да проведу преостале године живота. А обезбедити карту за повратак иза решетака, зна се, није нарочито тешко.

Милан Бекин

Младенци од 179 година

Осамдесетдеветогодишњи Џон Докинс и годину дана старија Пени Купер венчали су се после девет година забављања када је она скупила храброст и запросила га.

Према британском статистичком заводу, ово двоје бивших припадника ратне морнарице постали су најстарији брачни пар на Острву (претходни рекорд најстаријих младенаца у Великој Британији држали су једна 84-годишња невеста и 93-годишњи младожења).

– Љубав је прекрасна ствар. Њена близина ми причињава велико задовољство – рекао је времешни младожења после венчања крајем новембра у старачком дому у Кранфорду коме је присуствовало њихово четворо деце из ранијих бракова, пет унука и десеторо праунука.



Никад није касно...

А да никад није касно да се љуби страшно, доказује и један Италијан са острва Ишкија који је у 91. години затражио развод од тридесет година млађе супруге – да би се оженио другом. Старац, који поседује неколико луксузних хотела, упознао је садашњу жену након смрти прве супруге. У међувремену се поново заљубио и сада жели да се разведе да би нову љубав крунисао браком.

Градови за пензионере

У Пољској, двадесетак километара од Кракова, ничу два мала града за које ће улазница, сем дубљег џепа, бити и – пожутела крштеница. Наиме, двојица пољских бизнисмена ту граде луксузне станове и виле, места за забаву и куповину, 8,5 хектара шуме претварају у ботаничку башту, али ко жели да купи неку од некретнина са усљењем мора да сачека – до 55. рођендана.

Квадратни метар стана и куће нуди се по истим ценама као у Кракову, али је потребно да џеп буде дубок толико да може да се плаћа око 1.000 евра месечно за непрекидну лекарску и старатељску негу.

Ко požури са куповином стана или куће да би се обезбедио за старост, док не напуни 55 година свој дом може да изнајмљује, наравно – пензионерима.

**AGENCIJA
GARDIJAN88**

Požeška 41, I sprat. Banovo Brdo
011/3547-003 064/117-80-66

REGISTRACIJA VOZILA -	RADNO VREME
PRENOS VLASNIŠTVA -	PON - PET 08-20h
KUPOPRODAJNI UGOVORI -	SUB 09-14h
DOLAZIMO PO DOKUMENTA -	
PLAĆANJE NA VIŠE RATA	

ЂАЦИ У КЊАЖЕВЦУ УЧЕ ДА ПРОИЗВОДЕ И – ЗАРАЂУЈУ

Кап по кап, па – екскурзија



Ђачка задруга „Младост“ Основне школе „Димитрије Тодоровић – Каплар“ у Књажевцу, основана 1957. године, добар је пример како се млади уче да научено и примене, али и да имају користи. Задруга се бави израдом разних предмета, продајом књига, школског прибора и лектире, али је „на гласу“ по пољопривредним производима.

У осам пластеника у Штипини на површини од 25 ари производе се краставци који стижу већ крајем марта и парадајз крајем маја, затим краставце смењују корнишони, а њих салата, лук и ротквице, све до поновне садње парадајза који сазрева у октобру.

Део ових производа користи ђачка кухиња, а остало (краставаца више од четири, а парадајза око девет тона) испоручује се тржишту: продаје се Геронтолошком и Здравственом центру, обданишту, угоститељству, трговини и осталим приватницима. Сви производи су природни и без примене хемикалија.

У пластеницима (дугачки четрдесет, широки осам и високи 3,80 метара) засади се више од 4.000 струкова парадајза „монро“, „рели“, „буран“ и других врста, а наводњава се системом кап по кап. До пре две године садили су и око шест хиљада струкова паприке, а поред пластеника око 3.000 садница гладиоле.

У радовима у пластеницима учествују и полазници школских секција, упознајући се тако са савременим начином производње у повртарству. Све то организује ђачка задруга „Младост“. Ученици и помоћно особље не добијају дневнице већ се зарађени новац користи за екскурзије и за побољшање услова рада у школи.

Драгић Ђорђевић

ПРОКУПЧАНИН ЧЕДА ПАНТОВИЋ МЕЂУ ОВОГОДИШЊИМ ДОБИТНИЦИМА

Хумани возач у деведесетој

Прокупчанин, крепка старина Чеда Пантовић зашао је у 89. годину живота, а крај ове године дочекује са две пријатности: наставља и даље да вози, а припало му је и признање за хуманост у традиционалној акцији „Вечерњих новости“.

Упорност чика Чеде, како га у Прокупљу сви ословљавају, увек се исплатила: два пута је оснивао Средњу пољопривредну школу „Радош Јовановић Сеља“, коју је затварало некадашње Министарство просвете због његове наводне морално-политичке неподобности, да би, на крају, био победник и дугогодишњи директор једне од најбољих пољопривредних школа у Србији; био је истовремено утемељивач Више пољопривредно-прехранбене школе седамдесетих година прошлог века, која се припрема да прерасте у факултет...

Пре двадесетак година отишао је у пензију и директоровање заменио хуманитарним радом који захтева честу возњу.

– Положио сам давне 1964. и онда тада не испуштам волан из руку, а и на крају девете деценије уживам у возњи. Недавно сам добио зелено светло да и даље „шоферирам“. Лекари

су констатовали да сам потпуно здрав, физички и ментално способан да возим. Дозволу сам, по прописима, добио на годину дана. Продужићу је, здравље боже, наредног децембра – са усхићењем прича Чеда о великој љубави – возњи „шкодом“.

Није, каже, имао озбиљнији саобраћајни прекршај, чита и пише без наочара, а не заборавља да каже да све жене славе његов рођендан – рођен је 8. марта 1920.

Генерације његових ученика и даље га уважавају, свакодневно му се јављају. Многи су успешни у свом послу, а Чеда је знао да то искористи, па је пре више од две деценије основао Хуманитарни фонд „Радош Јовановић Сеља“ чији су донатори управо његови некадашњи ђаци.

У почетку Фонд је, да би се поспешила пољопривредна производња, награђивао најуспешније ученике пољопривредних школа Србије.

– Доста је ђака који су, користећи помоћ Фонда, постали угледни пољопривредни стручњаци – с поносом истиче Чеда Пантовић.

После бомбардовања 1999. Фонд је преиначио намену: помоћ су почела да

добијају деца чији су очеви страдали на Косову и Метохији.



– До сада је нашу скромну помоћ добило око две хиљаде деце с југа Србије. И овог Божића добиће пакете и, као и увек, по теглу меда – најављује наставак традиције овај крепки прокупачки пензионер.

Његов рад није остао незапажен, па се недавно у избору за најхуманије дело нашло и име Чеде Пантовића – на радост и понос генерација његових ученика и целог Прокупља.

Живорад Димкић

У ЈАБУЦИ, КОД ПАНЧЕВА

Смедеревци у „Срцу“



Друштво за помоћ ментално недовољно развијеним особама из Смедерева организовало је стручно-едукативну посету Дому за лица ометена у развоју „Срце“ у Јабучи, код Панчева. Намера Друштва била је да се упозна са активностима дома и радом дневног боравка, а посебно их је занимало искуство у остваривању пројекта заштићеног становања уз подршку.

С. Станковић

Поделисмо радост

Пре неколико дана јавио нам се телефоном пензионер Аца Антанасковић (73) из Инђије: да похвали „Глас осигураника“ у новом руху, и да с нама подели радост због изненадне среће. Баш на Светог Николу купио је шарене новине и, онако сам, уз јутарњу кафу, као и обично проверавао цедуљче на коме увек пише да купи новине и сутра. Али, тог је дана било нешто друго. НАГРАДА! Писало је да у некој радњи може да пазари робе за 10.000 динара.

Честитајући му добитак, приупитасмо чика Ацу где ће потрошити те новце, вредне готово пола његове пензије.

– Знам, већ сам решио! Купићу радио да ми свира лепу народну музику, да ми лечи усамљеност која ме мучи откад ми је жена умрла. И купићу CD плејер да могу да гледам снимак што ми је син донео. А и да пуштам филмове које ја хоћу, не оне са пуцњавом каквих је највише на телевизији, него лепе, о добрим људима – усхићено је причао пензионер Аца.

Појачасмо његову радост обећаваши да ћемо свима објавити да је и њега, коначно, у позним годинама, пронашла лутријска срећа! **И. М.**

ИСКУСТВО ПЕНЗИОНЕРКЕ ИЗ СМЕДЕРЕВСКЕ
ПАЛАНКЕ СУДБИНА ИЛИ СЛУЧАЈНОСТ

Живот у знаку броја тринаест



Бранки Лукић, која је ушла у девету деценију живота, и лепе и ружне ствари, као по неком правилу, догађале су се на „баксузан датум“

Бранки Лукић, пензионерки из Смедеревске Паланке, дешавале су се невероватне ствари: њен живот, а данас јој је 82. година, протиче у знаку броја тринаест. Вели да није сујеверна и све што је преживела приписује пукој случајности, тек, њој су се тринаестог дана у месецу догађали и лепи и ружни тренуци.

Оца Милована Лукића, познатог столара, изгубила је 13. јуна 1975. године. Каже да је био срчани болесник. Од исте болести 13. јула пре 12 година умро јој је и брат Пера Лукић, наставник по образовању, који је готово до последњег дана живота радио у очевој столарској радњи. Тринаестог фебруара 2005. сахрањен је њен супруг, гимназијски професор Драгослав Живковић, за кога се 13. новембра 1948. и удала, а на исти дан и развела – деценију касније.

– Мене је у бракоразводној парници тада заступао адвокат Света Талијан за кога сам се удала 13. децембра 1990.

Шест месеци касније, тачније 13. маја 1991. године, дошло је до развода – прича нам Бранка Лукић.

Занимљиво је да Бранка Лукић поседује стан с бројем 13. Чак је и два саобраћајна удеса доживела на „баксузан датум“.

– Први се догодио у Фочи 13. јуна 1959. године – сећа се Бранка. – Тада сам, с Институтом за повртарство у коме сам радила, била на стручној екскурзији. Возач аутобуса није успео да савлада једну врло оштру кривину, возило се занело, задњим делом ударило у ограду и полетело у амбис. На срећу, некако се зауставило над провалијом. Били су то тренуци језе. Седели смо на седиштима као заковани. Нисмо смели да мрднемо да нас поремећај равнотеже не би одвео на дно провалије. Неко је обавестио полицију, дотерали су велику дизалицу и извукли нас на друм.

Наша саговорница доживела је и судар возова у Дивачи 13. јуна 1984.

године. О том стравичном догађају прича:

– Мој пријатељ, снахин отац, имао је у близини Пуле кућу, где сам пошла на летовање. Воз је ушао у станицу Дивача, али су три вагона остала на суседном колосеку, иза скретнице. Наишао је други воз и ударио у последњи вагон наше композиције.

Бранка Лукић, игром случаја, прошла је без иједне огреботине.

– Кад сам резервисала карту, добила сам место баш у задњем вагону воза – прича наша саговорница. – Међутим, мој син се у последњем тренутку одлучио да крене са мном, па смо у Београду узели нову резервацију да бисмо путовали заједно. Тако смо добили место у првом вагону воза и то нас је, ето, спасло.

Драгољуб Јанојић

ЕТНОСУСРЕТ У КЊАЖЕВЦУ

Традицијом у Европу

У организацији Удружења за неговање традиције „Извор“, у Књажевцу су недавно одржани трећи сусрети етно-

удружења и асоцијација Србије, под слоганом „Традицијом у Европу“.

Представници удружења из многих места Србије имали су прилику да, у просторијама Дома културе, Књажевчанима прикажу сувенире, одевне предмете, народне рукотворине и предмете за покућство. Манифестацији су се придружили и представници удружења занатлија и произвођача здраве хране, хлеба, лековитог биља, меда, сокова, сирева, пића и пекмеца.

Посебну драж дали су најмлађи учесници, ученици ОШ „Вук Караџић“, који



Штанд јединих основаца међу учесницима

се народном традицијом баве и кроз наставу, као што је било лепо на једном месту, и истом задатку, видети и основце и представнике старије популације – кориснике Геронтолошког центра.

В. Јовановић



Изложба Геронтолошког центра

ПОСЛЕ ЧЕТИРИ ДЕЦЕНИЈЕ РАДА БЕЗ ДАНА БОЛОВАЊА

Оде уча у пензију

Многе ученике извео на пут, а и заинтересовао их за пчеларство

Милан Ивановић, учитељ из Бачеваца код Бајине Баште, после 40 година и два месеца рада без дана боловања, недавно је отишао у заслужену пензију. Радни век са школском другарицом, а касније супругом Зором, почео је у планинском селу Јаску, у издвојеном одељењу школе у Бачевцима, а после седам година Ивановићи су премештени у матичну школу.

Поред рада са ученицима у нижим разредима, Милан је повремено предавао и историју, географију и физичко васпитање и у вишим разредима. Активно је учествовао у културно-уметничком и спортском васпитању младих у селу. Са женском одбојкашким екипом на Сеским олимпијским играма



у Аранђеловцу 1982. године освојио је златну медаљу. Касније је ова „Миланова

екипа“ прерасла у клуб „Таратес“ у Бајиној Башти који се такмичио у Другој срп-

ској лиги и постигао запажене резултате.

Поред педагошког рада, Ивановић се већ 40 година бави пчеларством. Има 80 јаких пчелињих друштава, а 15 кошница је задржао у Јаску да не би прекинуо везу са селом у којем је радио и са мештанима.

У Јасак често одлази, а весело га дочекују и његови житељи.

Милан је многе ученике заинтересовао за пчеларство, поклонивши им први рој. Можда, захваљујући томе, сељани не користе хербициде у време када је то неповољно за пчеле. А пчеле им, заузврат, помажу да остваре већи род у овом иначе познатом воћарском крају.

Ђоко Миловановић

ЕНТУЗИЈАСТА МЕЂУ ВЕТЕРАНИМА РАДА

Пензионер води фабрички КУД

Ђурађ – Ђуро Буцало, висококвалификовани металостругар који је занат изучио у кикиндској Ливници и у њој, после 37 година и три месеца радног стажа, завршио као технолошки вишак, дочекао је године за пензионисање, али није напустио рад у фабричком Културно-уметничком друштву „Ливац“. Боље рећи, колеге су му указале поверење да га, после претходних мандата, води и у својству пензионера – укупно је на челу „Ливца“ 16 година.

– Културно-уметничко друштво „Ливац“ основано је

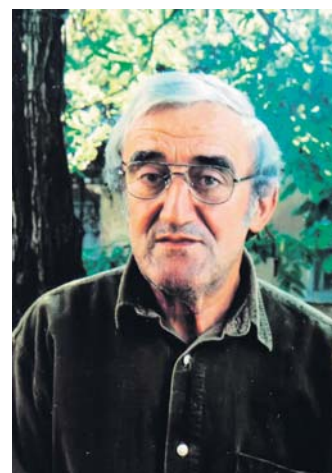
1983. године. За мене је посебна част што њиме руководим непрекидно од 1992. године – каже Ђуро.

Нажалост, некада богате делатности КУД-а, стицајем неповољних околности, свеле су се на ликовну и организовање књижевних вечери: „Ливац“ већ три деценије успешно организује манифестацију „Песничке стазе“ која је, када је почела, окупљала младе песнике из тадашње СФРЈ, а сада позива младе поете из Србије, Републике Српске и дијаспоре.

Кикинђанин Ђурађ Буцало (64), који неодољиво

сличи Николетини Бурсаћу, онако како га је овековечио Бранко Ћопић, овај лик и његове згоде тумачио је аматерски више од стотину пута на сценама некадашње велике Југославије. „Лежи“ му и рецитовање, а поезију пише за своју душу.

– Никада нећу заборавити када сам у Крагујевцу побрао аплауз, у сали са пет хиљада гледалаца, одрецитовавши поему „Јама“ Ивана Горана Ковачића. У првом реду седели су великани нашег глумишта Љуба Тадић, Стево Жигон, Љубиша Самарџић, Милан Срдоц,



Михаило Виторовић и други – сећа се Ђуро.

Сава Завишић



СУБОТИЦА

Празнични концерт

Мешовити хор, који делује у оквиру Општинског удружења пензионера, и овог децембра је у препуној Великој већници Градске куће у Суботици одржао традиционални божићни и новогодишњи концерт. Уз клавирску пратњу Ирене Луц Молнар, сигурно вођени диригентом Дијаном Мишколци, пензионери су надахнутим певањем божићних песама најавили долазак највећег хришћанског празника, а придружили су им се, пред одушевљеном публиком, и гости, чланови тамбурашког оркестра „Следбеници Тумбас Пере Хаје“ са вокалном солистичком Тамаром Бабић.

И. М.

АПАТИН

Пријем за носиоце Споменице



Поводом 22. децембра, дана када је основана Прва народноослободилачка ударна бригада, председник општине Апатин др Живорад Смиљанић организовао је у бањи Јунаковић традиционални годишњи пријем за носиоце Партизанске споменице 1941.

Непосредно после Другог светског рата у општини Апатин живело је 560 носилаца овог одличја. Сада их је 20, четрнаесторо живи у Апатину, а шесторо у Пригревици, и међу њима једина жена – Драгица Мишчевић.

И. М.

ВРАЊЕ

Улов са Балтика

Да пензионерски дани могу бити лепо и садржајни доказује пензионисани командант ватрогасног батаљона Слободан – Бобан Пешић: одговоран и стресан посао ватрогасца заменио је риболовом који га смирује, разоноди, а доноси и корист.

Незаборавно му је било рибарење по Балтичком мору на које се полази из лучког града Малмеа, бродом опремљеним за улов крупне рибе. Локација се, прича Пешић, одређује помоћу сонара, на месту где има највише риба брод се укотви и на знак трубе почиње улов, дисциплиновано системом блинкерисања:

– Уловљени комади се односе на специјалне столове где се оштрим ножевима, једним потезом, ваде филети, остатак се баца у море. Јато галебова у лету хвата бачено тако



да и не падне у море. Лови се тачно четири сата, свако узима свој део улова, а све функционише прецизно као швајцарски сат – објашњава овај Врањанац, присећајући се да га је посебно одушевио мост у четири нивоа који спаја Шведску и Данску.

– Умем и да спремам све рибље специјалитете. Ловим и на минус пет степени. Тада је најбољи улов – каже Бобан.

Р. Станојковић

АЛЕКСАНДРОВАЦ

Дружење кроз путовања

Општинска организација пензионера из Александровца посветила је ове године велику пажњу дружењу пензионера па је организовала многобројна путовања широм земље. Пензионери овог града обишли су Врњачку Бању, Краљево, Жичу, Крагујевац, Аранђеловац, Панчево, Нови Пазар, Студеницу...

У име дружења и разгледања културно-историјских споменика, излете су организовале и пензионерске подружнице из Ратаја, Стањева, Бзенице и Ботурића.

Са оваквом праксом, према речима Томислава Стајковца, председника Организације, наставиће се и у 2009.

Јован Пејчић



Победници и њихова јелка

ЗРЕЊАНИН

Суботичани опет најбољи

У Зрењанину је, средином децембра, одржано треће такмичење за најлепше окићену јелку. Ово лепо дружење, на коме је учествовало 12 геронтолошких центара из Србије, било је прилика да се покажу маштовити украси, пажљиво припремани на многобројним сатима радне терапије.

Да ли због живе јелке са бусеном, ручно рађених украсних лампиона, свећњака у облику јелке, хекланих белих анђела или због вештине чланова екипе да све то лепо осмисле, тек – Геронтолошки центар из Суботице победио је и трећи пут у овом такмичењу.

И. М.

БЕОГРАД

Заједно стари и млади



Поводом Децембарских дана београдске општине Чукарица одржан је заједнички концерт чланова Дневног центра и клуба за старије „Чукарица“ окупљених у ансамблу „Има дана“ и дечјег ансамбла КУД-а „Димитрије Туцовић“. Лепота сусрета старије и млађе генерације на сцени Културно-образовног центра Чукарица изазивала је топле и дуготрајне аплаузе у препуној сали.

У двочасовном програму чланови Клуба „Чукарица“ представили су се увежбаним кореографијама „варошке игре“ и „Врања“ које је осмислила Параскева Ђорић, а деца „играма из околине Ниша“ кореографа Биљане Бунчић. Врхунац приредбе биле су заједнички одигране „влашке игре“, испраћене овацијама публике.

Посебан квалитет програму дала је гошћа Дубравка Нешовић, истакнута уметница која ове године прославља 50 година рада. Концерту је у име општине присуствовала Весна Николић, члан општинског већа.

Вера Витезовић

ЗАЈЕЧАР

Пејзажи у стиху

Лепосава Ђалић (56) једна је од најактивнијих жена у Вражогрнцу, селу надомак Зајечара. Ова млада пензионерка чини све да културни живот у њеном родном селу добије прави смисао, а недавно је окупила људе „трећег доба“ и основала групу певача.

На етноманифестацији „Вражогрначки точак“ много је радила, представила се сликама и стиховима, а истовремено у свом дому угостила екипу из Грчке са којом је провела три дана.

Поводом Међународног месеца старих, уз помоћ Културно-просветне заједнице и Удружења зајечарских уметничких



стваралаца, организовала је прву самосталну изложбу слика у техници суви пастели. Радови ове самоуке сликарке, углавном пејзажи, у меморијалу „Никола Пашић“ привукли су пажњу многих посетилаца, а сала у којој је изложено тридесет слика била је претесна да прими све госте. Приликом отварања казивани су и стихови њене песме „Памтићу те“.

З. Пауновић

СРЕДЊЕВО

Миломир чека прву плочу

Миломир Животић Ђућа из Средњева, општина Велико Градиште, од 2001. године почео је да пише текстове за народне песме, а до сада их је написао више од 340, како каже, за свачију душу. Објавио је и две књиге песама: „100 Ђућиних бећарских песама“ и „Ђућине песме из Браничевског краја“.



Учествовао је и пет пута у ТВ емисијама са својим песмама, али, каже, пошто је пензионер – још није успео да сними прву плочу.

С. Пупазић



Вратите нам чекове

Живим у стамбеној згради где сам једини пензионер, па немам ни од кога да чујем неке вести важне за нас, тако да ми је овај лист једини извор информација.

Зато вама и пишем о овом што ме мучи. Наиме, сада већ неколико месеци не добијамо пензијске чекове од Фонда ПИО него нам у банкама штампају извештаје на обичном белом папиру. Ја слабо видим и не распознајем их никако од других потврда. Ако већ мора да се штампа у банкама, могли би да узму неки папир у боји па да нам буде лакше да нађемо чек кад нам га потраже, а често нам треба да покажемо последњи чек од пензије.

Ја сам већ стара, рођена 1925. године, и сама бринем о себи (моји су у иностранству) па су ми такве ствари много важне.

Поздрав,

**Марија Стојановић,
Дунавска 1, Зајечар**

ПИШИТЕ НАМ

Драги читаоци,
Ово је простор намењен Вашим писмима. Пишите нам шта Вам се у нашем и Вашем листу допада, а шта би могло да буде боље, шта бисте волели да прочитате или да саопштите другим читаоцима.

Адреса је Булевар уметности број 10, 11070 Београд, или електронском поштом, на proffice@pio.rs

ПИСМА

Колективна честитка

Драга редакцијо,

Као што знате, ближи се Нова година па вам из Беле Паланке упућујемо колективни поздрав и желимо дуг живот и пуно среће у Новој 2009. години. Захвални на сарадњи, обавештавамо вас и да су наши пензионери посетили Звоначку бању. Шаљемо вам и једну слику из те посете бањи. Треба напоменути да се са нама друже и млади. Имамо вредну младост.



Са излета у Звоначку бању

Наставићемо да се јављамо са новостима из Беле Паланке да обогатимо наш лист пензионера.

**Т. Ранђеловић,
Бела Паланка**

Државна или приватна пракса

Редован сам читалац вашег листа и увек прочитам цео садржај. Мене лично, а верујем и све остале, јако сте обрадовали одлуком да новине сада буду овако дизајниране.

Ми, старији пензионери имамо пуно проблема у коришћењу здравствених услуга. Највише тешкоћа имамо са лекарима специјалистима који раде у државним установама, а имају приватне ординације па пацијенте упућују у њих.

Верујте, докле год један лекар који ради у државној здравственој установи има приватну ординацију, нећемо имати праву здравствену услугу. Ја то могу и да документујем, ако треба.

С поштовањем,

**Коста Сарић,
Стублине, Ваљевски пут 26**



-П-

Просечна пензија

је просечан износ пензије исплаћене по кориснику у Републици, према објављеним подацима надлежног органа за пензијско-инвалидско осигурање. Утврђује се као месечна, квартална или годишња, у зависности од тога за које се намене користи.

Проспект добровољног пензијског фонда

представља скуп информација на основу којих заинтересована лица могу имати јасно и реално предочену слику о добровољном пензијском фонду на основу које могу донети правовремену и разумну одлуку (садржина проспекта је уређена одредбама Закона о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима).

Професионалне болести

су болести које су код осигураника настале у току осигурања услед дужег непосредног утицаја процеса рада и услова рада приликом обављања одређених послова, односно радних задатака (нпр. разне врсте тровања, болести проузроковане физичким дејством зрачења, буке, вибрација и других фактора, болести проузроковане биолошким факторима, болести плућа, коже и малигне болести).

-Р-

Радни стаж

обухвата време које је осигураник провео на раду и био обавезно осигуран по основу запослења у оквиру којег је уплаћиван допринос за пензијско-инвалидско осигурање.

Радно право

обухвата правне норме којима се регулишу основна права и обавезе радника на раду, укључујући и међусобне односе радника и послодавца који настају из радних односа. Заштита на раду, колективно уговарање, радно време, одмори и друго, представљају основне правне институте радног права. У оквиру радног права садржане су и правне норме којима су регулисана права и по основу пензијско-инвалидског осигурања.

(Извор: „Речник појмова из пензијског осигурања”, аутора др Јелене Кочовић и др Татјане Ракоњац-Антић)

ПОЗНАЈЕТЕ ЛИ СВОЈА ПРАВА

Упис стажа оснивача или члана привредног друштва у радну књижицу

Оснивач или члан привредног друштва који није у радном односу у привредном друштву чији је оснивач или члан подноси захтев за упис стажа филијали Фонда надлежној према седишту привредног друштва.

Захтев се подноси на прописаном обрасцу.

Уз захтев се доставља уверење надлежне организационе јединице Пореске управе о периоду за који је плаћен допринос, радна књижица, фотокопија личне карте и фотокопија пријава М-1/СП и М-2/СП.

Уколико за оснивача, односно члана привредног друштва, у матичној евиденцији Фонда не постоје регистроване пријаве М-1/СП и М-2/СП нити он поседује доказ да их је поднео Фонду, уз захтев за упис стажа подноси се и решење Агенције за привредне регистре (АПР) или решење Трговинског суда из којег може да се установи име и презиме оснивача, датум почетка рада, односно доношења решења и датум престанка рада.

Фонд проверава да ли су унети подаци о датуму стицања и престанка својства осигураника, подаци о стажу осигурања и основицама осигурања за период за који се тражи упис стажа у радну књижицу. Ако су ови подаци регистровани у матичној евиденцији, уписује податке у радну књижицу, штампа уверење о подацима регистрованим у матичној евиденцији и радну књижицу и уверење доставља подносиоцу захтева.

Ако подаци нису регистровани у матичној евиденцији, сачињава се пријава М-1/СП и одјава М-2/СП и подаци (из њих) уносе у матичну евиденцију. Један примерак пријаве и одјаве доставља се осигуранику.

Након уноса података из пријава М1/СП и (или) М-2/СП, сачињава се пријава М-4/СП, на основу уверења Пореске управе о периоду за који је плаћен допринос, о основицама осигурања на које је допринос плаћен и висини плаћеног доприноса и ти подаци уносе у матичну евиденцију.

По ажурирању података из пријава М-1/СП, М-2/СП и М-4/СП, подаци се уписују у радну књижицу, штампа се уверење о подацима регистрованим у матичној евиденцији и радна књижица и уверење достављају осигуранику.

У радну књижицу оснивача привредног друштва, односно власника предузећа, стаж се може уписати најраније од 1. јануара 1989. године.

Оснивачу, односно члану привредног друштва, који је у радном односу у привредном друштву чији је оснивач или члан, податке у радну књижицу уписује послодавац (овлашћено лице у привредном друштву).

Телесно оштећење и радни однос

Драган Ј. – Жагодина: Да ли особа којој је утврђено телесно оштећење (инвалидност) 70 одсто због болести, трајно, и која је након тога ступила у радни однос има право на накнаду за телесно оштећење и где треба да се обрати?

Одговор: Према садашњем Закону о ПИО, само осигураник код кога наступи телесно оштећење као последица повреде на раду, односно професионалног обољења, може да оствари право на на-

кнаду за телесно оштећење. То практично значи да телесно оштећење које је последица болести не обезбеђује и право на накнаду. Међутим, уколико Ваше телесно оштећење, по оцени лекара вештака, износи 70 одсто и више, све време које проведете на раду рачунаће Вам се као стаж са увећаним трајањем, са степеном увећања 12/15, што ће Вам једног дана омогућити да лакше и за краће време стекнете услов за старосну или инвалидску пензију.

ВИ ПИТАТЕ „ГЛАС ОСИГУРАНИКА“ ОДГОВАРА

*Весна Вићентијевић,
Сектор за односе с јавношћу*



Сразмерна пензија из Србије

Милка Ступар – Београд: Имам 59 година, 16 година стажа у Србији и осам година у Аустрији. Да ли сада могу да добијем пензију из Србије, а аустријску кад испуним услове по њиховим прописима? Цео стаж ми је уписан у радну књижицу.

Одговор: Право на старосну пензију у Србији могли

сте да остварите и у 2008, а можете и у 2009. години, јер имате довољно година живота, као и радног стажа са овим у Аустрији. Приликом остваривања права добили бисте сразмерни део старосне пензије по стажу у Србији. Део пензије из Аустрије, као што и сами знате, добићете када напуните године потребне за остваривање права на пензију по њиховим прописима.

Поновна оцена радне способности

Н. Н. – Власина: Имам 61 годину живота. До 2003. године користио сам привремену накнаду, а од тада примавам инвалидску пензију 50 одсто. Шта би се догодило уколико се поново јавим на комисију за добијање целе пензије? Могу ли остати без стечених права?

Одговор: Осигураници који су трајно стекли право по основу инвалидности, а те категорије инвалидности по садашњим прописима више не постоје, немају разлога за бригу по основу стечених права.

Међутим, ако је био заказан контролни преглед, а није обављен, сада приликом поновне оцене радне способности ради стицања права на пуну инвалидску пензију може се десити да се утврди да стечена инвалидност више не постоји, јер је дошло до побољшања Вашег здравственог стања.

Будући да Ви подносите захтев за утврђивање потпуног губитка радне способности, претпоставка је да је код Вас здравствено стање погоршано. Стога слободно поднесите захтев.

Пољопривредно осигурање снаје

Ненад Николић – Пирот: Моја снаја је била пријављена као члан домаћинства на пољопривредно осигурање шест година. Запослила се код приватника 2004. године. Стаж осигурања је уписан у радну књижицу. Као носилац домаћинства добио сам од Фонда ПИО налог да платим заостала задужења за 10 месеци 2008. године. С обзиром на то да више нисмо исто домаћинство, сматрам да нисам у обавези да ја то платим.

Одговор: По Закону о пензијском и инвалидском осигурању, обавезно су осигурани на пољопривредно осигурање носилац пољопривредног домаћинства, односно најмање један члан домаћинства.

Домаћинством се сматра заједница живота, привређивања и трошења прихода остварених радом чланова домаћинства, без обзира на сродство. На Вама је да докажете да ови елементи не постоје, или да је већ осигуран неки други члан домаћинства, па да нисте у обавези да осигурате и снају.



Велики трговци смислили и госпођу Мраз

ПРШТИ, ПРШТИ БЕЛА СТАЗА, ЕВО ДЕДА-МРАЗА

Најбогатији пензионер на свету

Да ли постоји или је пука маркетиншка превара, тек – анкете показују да огромна већина људи верује у његово постојање, док села у којима он наводно живи броје посете милиона туриста

Без сваке сумње, Деда Мраз је најбогатији пензионер на свету. Овај симпатични чичица беле браде у црвеној кабаници, праћен верним помагачима патуљцима, седа у летеће санке са девет ирваса, чији је предводник Рудолф црвеног носа који осветљава пут у мркој ноћи. Лети од куће до куће, упада кроз ошак и оставља деци поклоне у чарапама. Да би стигао са Северног пола и обишао сва постојећа домаћинства на свету морао би да се креће не-

ких 1.500 километара у секунди и да у свакој кући борави 0,000001 секунду, наравно, носећи на леђима торбу од неколико хиљада тона бар са минијатурним поклонима.

Хо, хо, хо, познате су речи овог човечуљка у црвеном, који је симбол радости и празника, веома важан део детињства. Деци великог дела света причају се дивне приче о Деда-Мразу, односно несегичности и дарегљивости, она верују у његов долазак и са нестрпљењем очекују поклоне које ће он уочи Нове године и Божића да им спусти у чарапу. Деда Мраз је истовремено и свезналица која непогрешиво зна која су деца била добра а која нису, као и праведник који добру децу награђује, а лошу кажњава.

Постоји, постоји...

На питање да ли Деда Мраз постоји, постављено у једној анкети на интернету, чак 66 одсто посетилаца одговорило је потврдно, додајући да он шири дух Божића по целом свету. Остали су тврдили да он није ништа друго до маркетиншка превара. Како год било, ова мистериозна личност подједнако је

предмет научних истраживања и испредања неразмрсивог клупка легенди и веровања чије конце није лако повезати. Ипак, његово порекло углавном се везује за римске паганске обичаје, преко св. Николе и Божић-Бате, све до савремених капиталистичко-комунистичких, односно руско-америчких верзија.

– У црвеном костиму и са белом брадом, Деда Мраз је израз комерцијализоване касно-америчке пропаганде Кока-Колених производа, а темељи се на архаичним култовима европског континента – каже магистар етнологије Весна Марјановић. – Према неким верзијама, овај лик је руско-финског порекла, с тим што се његов култ временом стопио са ликовима св. Николе и Божић-Бате. Институција даривања о Божићу, која има корене у античким ритуалима везаним за светковање сатурналија од 17. до 25. децембра током којих су се ближњи међусобно даривали свећама и



глиненим луткама, приписује се и лику св. Николе који је живео у 4. веку.

Други магистар етнологије мр Драгана Антонијевић тврди да никада није доказано постојање св. Николе о коме има много легенди:

– Према једној, св. Никола, бискуп у Малој Азији, чуо је за неког осиромашеног племића који није имао новца да уда своје три кћерке. Сажалио се и кренуо три ноћи заредом да му убацује по врећицу злата кроз прозор. Зато је овај светац понегде иконографски приказан са три врећице, симболизујући тако заштитника породичног огњишта.

Мр Антонијевић каже да је прича о доброћудном чаробњаку са Северног пола изворно стигла из скандинавских подручја и од холандских протестаната, као и да су обичаје у вези са њим међу првима у Европи прихватили Немци, а потом и остали протестантски народи, везујући Божић-Бату или Санта Клауса (светог Николу) за скуп породичних празника, а не само за дан Светог Николе. То је сигурно из практичних разлога, пошто се сва три празника – Свети Никола, Божић и Нова година – нижу у кратким временским интервалима. Ипак, код многих католичких народа то су раздвојени празници и раздвојене



Канцеларија Деда-Мраза



Продавница сувенира...

личности. За Светог Николу стиже овај светац главом и брадом, а за Божић онај кога Италијани зову Бабо Натале, Французи Пер Ноел, Енглези Фадер Кристмас.

Према једној интерпретацији, творац савремене легенде о Деда-Мразу је амерички професор и књижевник Клемент Кларк Мур, који је двадесетих година 19. века у причи створио његов лик, допадљив дечјој машти, али и умешним трговцима који су га схватили као комерцијални култ. Извесни Томас Наст и Морис фон Свид илустрирали су књигу у којој је Деда Мраз добио чувени црвени огртач.

Према другој интерпретацији, овај новогодишњи симбол стигао нам је са Русима, дакле са социјализмом и комунизмом. Комунисти су, наводно, хтели да обесмисле св. Николу и Божић Бату, покривајући их атеистичким Деда-Мразом.

Близанци и трећи брат

Последњих неколико деценија нордијске земље се препиру око власништва над Деда-Мразом. Финска вели да је њен, будући да ирваса који вуку његове санке има само у северним деловима те земље – Лапонији. Штавише, фински парламент је 1979. године Лапонију прогласио постојбином Деда-Мраза. Сеоце поред главног града Роуванијемија



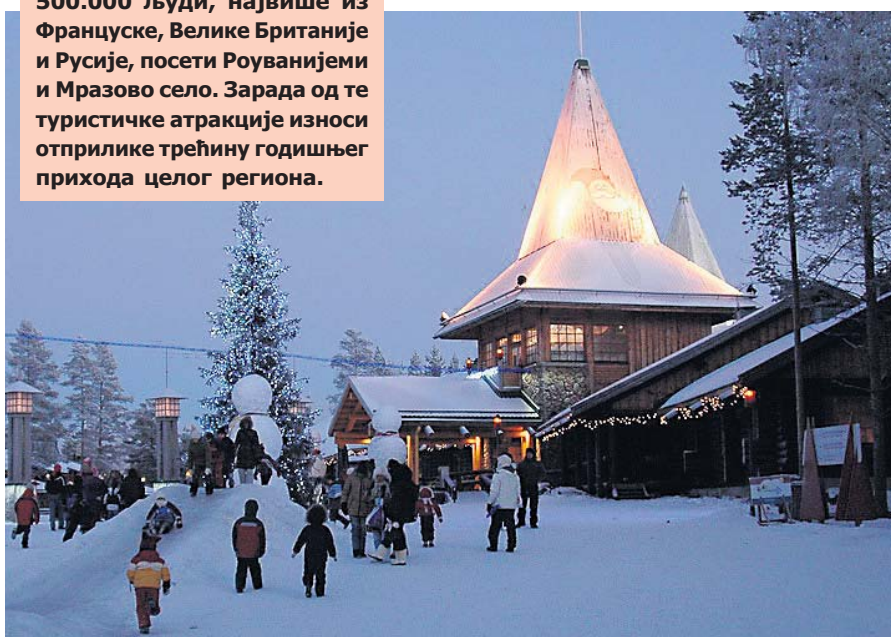
Пошта...



...И патуљци у Мразовом селу

Добра зарада

Први туристи који су желели да виде Деда-Мраза посетили су Лапонију пре око 20 година, а сваке године око 500.000 људи, највише из Француске, Велике Британије и Русије, посети Роуванијеми и Мразово село. Зарада од те туристичке атракције износи отприлике трећину годишњег прихода целог региона.



постало је мала дечја туристичка Мека. Изграђене су дрвене кућице, црквице, дворци од леда... и све је осветљено и окићено као у правим бајкама.

„Брат близанац“ овог Деда-Мраза живи на Гренланду, великом острву на којем је зими све покривено снегом и ледом. У снежном замку, у граду Нуук, надамак поларног круга, налазимо га како са мноштвом помоћника отвара писма деце из целог света. А у Шведској живи „трећи брат“ који се тамо зове Томте и, заједно са ирвасима и санкама, станује у завејаној улици Томтеланда, месту из бајке северозападно од Стокхолма. Легенда каже да је Томте пре много година имао ружан сан: мислећи да је опасан, деца су га се бојала и бежала од њега. Једини начин да одагна тај сан био је да направи лепу кућу у коју ће доћи сва деца да се увере да Томте има велико срце и да је племенит. Тако је настала идеја за Томтеланд, где тај добри див целе године ради у својој фабрици играчака за децу која му пишу.

Радмила Таминцић



МНОГО ОБИЧАЈА
ВЕЗАНО ЗА ПРАЗНОВАЊЕ
ПРАВОСЛАВНОГ БОЖИЋА

Бадњак, чесница и положајник

Божић, један од најрадоснијих хришћанских празника, који су католички верници обележили 25. децембра, а православни ће га славити 7. јануара, један је од празника најбогатијих обичајима, различитим од села до села и од града до града у Србији. Заједнички су им радост и опуштање: зима је, у пољу нема посла, у граду нерадни дани, породице су на окупу, више је времена за рођаке и пријатеље.

Главне божићне свечаности почињу на Бадњи дан, уочи Божића. Сам назив „бадњи“ старословенског је порекла и значи „бити будан, бдети“. Бадње вече је вече када бдимо, не спавамо, чекамо велики радосни догађај – рођење Исуса Христа, који је „ради нас људи и ради нашег спасења сишао с небеса... и постао човек“.

Тога дана су некада, од раног јутра, домаћице чистиле кућу, а укућани припремали све што ће им бити потребно за Бадње вече и сва три дана Божића јер се у дане божићних празника ништа не ради. Сви послови морају бити завршени пре уношења божићне сламе и бадње вечере. Од Бадњег дана до завршетка божићних празника у кући мора да влада мир и добро расположење.

Ујутро, на Бадњи дан или на сам Божић, меси се божићни колач, чесница. Некада, нарочито на селима, домаћице су меси-

ле већи број обредних хлебова; данас се тај обичај углавном свео на један колач – чесницу, а и она се у разним крајевима припрема различито. Негде се меси са квасцем, као погача, негде се меси бесквасни хлеб у који се додаје масноћа која се сливала са печенице, негде опет домаћице развлаче танке коре и „наките“ их орасима, сувим грожђем, премажу медом и украсе босиљком. У чесницу се ставља парница (некад је то био и дукат), а замеси се освештаном водом.

Некада је домаћин раном зором, на Бадње јутро, док домаћица припрема чесницу, са млађим мушким укућанима одлазио у шуму по бадњак, а тај обичај се очувао и данас у сеоским срединама. Обично је то био храст, цер или граб, јер бадњак треба да буде од тврдог дрвета. Весели и распевани бадњачари су се враћали кући и бадњак остављали испред улазних врата где је, окићен, стајао до вечери, када су га уносили у кућу.

Обичај је био да се на Бадње вече слама уноси у кућу и простире по поду. У неким крајевима слама се ставља и на сто, испод столњака, пре постављања бадњачке вечере. Домаћин прекрсти собу бацајући орахе у углове. По слами се бацају слаткиши, мати – домаћица, као квочка међу пилићима, квоча, малишани око ње пијучу и траже бомбоне, орахе, чоколадице и друге ђаконије.

Уз свечану трпезу, укућани увече празнују и бдију. Бадњачка вечера је увек посна, чак и у породицама које иначе не посте. На столу је обично рибља чорба, риба, пасуљ пребранац, мед, ораси, суво воће...

Рано ујутро на Божић у храмовима почињу божићне литургије. У цркву су обично одлазили домаћин и млађи укућани, док су домаћице остајале да припреме све за дочек најдражег госта у години – положајника (полазника, полагајника или положника), радована, који по народном веровању доноси радост и срећу у кућу. То може да буде неко дете, или младић из комшилука, по договору, или случајни посетилац. Свака домаћица дарује најдражег госта неким пригодним поклоном или новцем.

Чесница се свечано ломи, или сече, првог дана Божића, најчешће усред ручка, пре него што се почне јести печење. Свако добије парче, а укућанин који у свом делу (чести) колача пронађе парницу, биће најсрећнији у наредној години. Пресецање колача, као и друге значајне радње о Божићу, некада су оглашаване пуцањем прангија.

Данас, поготово у градовима, сви ти обичаји су прилагођени савременом начину живота. Бадњак се купује на пијацама, на Бадње вече се ватре пале у црквеним двориштима или на градским трговима и ту се, уместо на кућним огњиштима као некада, пале бадњаџице. И чесницу, у већим градовима, пеку пекари и ломи се на трговима. У Београду је Теразијски плато већ неколико година место на коме се грађани окупљају пре подне на Божић. Тада се ломи градска чесница, а затим свако у свом дому наставља да слави празник према обичајима своје породице или онако како је чуо да се Божић прославља.

В. А.

Слатки празници

Сви празници, а нарочито новогодишњи и божићни, време су када се припремају најразноврсније posластице. Неке домаћице се одређују за проверене рецепте, а неке vole да опробају нешто ново. Можда ће слике ових прелепих руских торти бити подстрек да се крене и у најсмелије експерименте.





2009



Януар						
П	У	С	Ч	П	С	Н
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

Фебруар						
П	У	С	Ч	П	С	Н
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	

Март						
П	У	С	Ч	П	С	Н
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Април						
П	У	С	Ч	П	С	Н
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

Мај						
П	У	С	Ч	П	С	Н
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Јун						
П	У	С	Ч	П	С	Н
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

Јул						
П	У	С	Ч	П	С	Н
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Август						
П	У	С	Ч	П	С	Н
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

Септембар						
П	У	С	Ч	П	С	Н
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

Октобар						
П	У	С	Ч	П	С	Н
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

Новембар						
П	У	С	Ч	П	С	Н
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

Децембар						
П	У	С	Ч	П	С	Н
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			